

EGO

SEPTEMBER 1994



MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCH GEESTELIJKE VERZORGING BIJ DE KRIJGSMACHT

BUREAU THUISFRONTINFORMATIE KM

15 JAAR



**In dit
nummer o.a.:**

Bureau Thuisfrontinformatie KM, pagina 3

Niet alle kale koppen zijn racist, pagina 7

Interview met wachtmeester van de KMAR, pagina 16



nr. 9, september 1994, 33e jaargang
Abonnementsprijs f 15,- per jaar, te
storten op postbankrekening 480414
t.n.v. Hoofdraadsman HGV te Zeist.
Militairen ontvangen het blad op aan-
vraag zonder betaling.

Redactie:

Klazien van Brandwijk -Wiltjer, Bart
Hetebrij, Wim Heij (voorz.), Joan
Merens, Vincent Peeters, Jan Sulman.

Vaste medewerkers:

Theo Carree, Arend van Dam, Evert
van Dijk, Gerard van Erkelens, Sabine
Funneman, Cor Hoekstra (CORK),
Pieter de Jager, Tom Janssen, Stef
Kessels, Willy Lohmann, Frits Maas,
Len Munnik, René Nauta, Marco van
Nek, Leonore van Opzeeland, Cor
Out, Tom Pauka, Freek Pol, Rien
Robijns, Karel Roskam, Paul Rutten,
Hans Schonk, Klaas Soesbeek, Frank
Spoelstra, Jan Stoof, Wessel Visser,
Leon Wecke, Hans van Wissen.

Eindredactie:

Joan Merens

Redaktiesekretariaat:

Erika Krijt-Leijendekkers
Prepress/Lithografie/Druk:
Brouwer Offset Utrecht b.v.

Adres redactie en administratie:

Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis, Oranje Nassaulaan 71,
3708 GC Zeist, tel. 03404-20906.

Bijdragen in EGO verschijnen op per-
soonlijke titel en vertegenwoordigen niet
noodzakelijkerwijs de visie van de redak-
tie of de dienst HGV.

Overname van artikelen en tekeningen is
alleen toegestaan met bronvermelding.

Inhoud

Dienstrecht	2
15 jaar Thuisfront bij Marine	3
100 jaar Jazz	5
Niet alle "kale koppen"	
zijn racist	7
Goede vrienden, kort verhaal	9
Vragen staat vrij	11
Middenposter René Nauta	12
Prikkels	14
Nooit vergeten	15
Een kijkje in de keuken van de KMAR	16
Film	18
In het vizier, oplossing puzzel vorig nummer	20
Boeken	21
Ongekend Humanisme	23
Raadslieden, waar en wie?	23
Poster Willy Lohmann	24

DIENSTRECHT

Al voor het uitkomen van de Prioriteitennota (januari 1993) hebben wij op deze plaats betoogd dat er, met betrekking tot het hanteren van de opkomstplicht tot 1-1-1998, door de politiek naarstig naar andere oplossingen zou moeten worden gezocht. Dienstplichtigen nog gedurende tal van jaren oproepen *niet omdat ze nodig zijn* doch om ze "slechts" te "gebruiken" om de inkrimping van de krijgsmacht zonder al te veel stagnatie en ontsporingen te laten verlopen, getuigt van een totaal gebrek aan creativiteit.

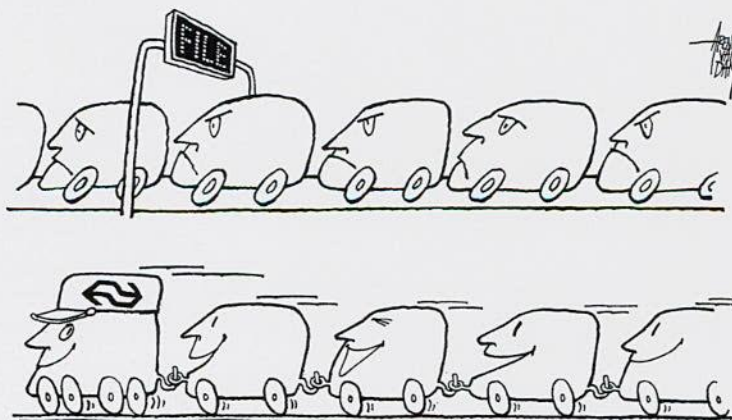
De politiek voelde ook wel enige nattigheid. Bij de behandeling van de Prioriteitennota (Vaste Kamercommissie voor Defensie, 17 mei 1993) diende het (inmiddels van het politieke toneel verdwenen) kamerlid Valk (PvdA) een motie in met de volgende strekking: "dat zo mogelijk met ingang van 1995 dienstplichtigen tot 1998 zich op basis van vrijwilligheid verbinden aan de krijgsmacht, waarbij mogelijke tekorten op basis van onvrijwilligheid worden aangevuld met diegenen die uitstel hebben gekregen voor 1995" (motie nr. 7 TK 22975 Prioriteitennota). Deze motie kreeg de steun van de Tweede Kamer waarop minister Ter Beek toezegde het uiterste te zullen doen voor de realisering van de uitvoering. Op 1 november vorig jaar verzocht de bewindsman de Maatschappelijke Raad voor de Krijgsmacht (MRK) zich over dit vraagstuk te buigen en hem, medio 1994, daaromtrent advies uit te brengen.

Begin juli bracht de MRK zijn rapport "Oproepingsbeleid in de overgangsfase naar een beroepskrijgsmacht" uit. De raad adviseert, in dit goed onderbouwde rapport, de minister van defensie reeds per 1 januari 1995 een zogenoemd dienstrechtstelsel in te voeren. Dit houdt in dat jonge mannen en vrouwen, op basis van vrijwilligheid, in de gelegenheid worden gesteld, gedurende negen maanden, een functie in de krijgsmacht te vervullen. Na een overgangsjaar, waarin het nog onvermijdelijk zal zijn dienstplichtigen op te roepen, kunnen vanaf 1 januari 1996 de "dienstplichtfuncties" bij KL, Klu en KM volledig door dienstgerechtigden worden vervuld.

Om het dienstrechtstelsel zo aantrekkelijk mogelijk te maken voor jongeren, die na hun opleiding geen werk kunnen vinden en op wie het Jeugd Werk Garantieplan van toepassing is, doet de MRK o.a. de volgende aanbevelingen:

- een niet-uitzendgarantie,
 - een wedde op beroepsniveau,
 - huisvesting op de kazerne overeenkomstig het BBT-contract,
 - opleidingsfaciliteiten die passen binnen de negen maanden diensttijd,
 - een goede toepassing van de vrij-van-dienst-regeling (efficiencyverlof).
- Minister Ter Beek heeft de Tweede Kamer laten weten dat hij de beslissing over het dienstrecht over laat aan het nieuwe kabinet. Wij willen (en kunnen dat natuurlijk ook iets gemakkelijker dan een demissionaire bewindsman) de aanstaande regering reeds nu laten weten dat wij volledig achter dit MRK-advies staan. Dat een dienstrechtstelsel, in het meest ongunstige geval, 150 a 200 miljoen meer zal gaan kosten dan de handhaving van de dienstplicht tot 1-1-1998, is een prijs waarvoor, alleen al op rechtvaardigheidsgronden, binnen een defensiebegroting van miljarden ruimte voor dient te worden gevonden.

Redactie



deze tekening van Arend van Dam won de WIJZER-OP-WEG-prijs bij het 9de Nederlandse Cartoonfestival



15 JAAR THUISFRONT BIJ DE MARINE

Het bureau Thuisfrontinformatie van de Koninklijke Marine bestaat dit jaar 15 jaar. Een goede gelegenheid om eens wat extra aandacht aan dit bureau te schenken.

Raadsvrouw Tineke Dekker-Hundling sprak met de beide medewerkers van dit bureau, LTZA 2 Rinus de Jong en sergeant-majoor BDPLTR Naomi Rob.

In tegenstelling tot de andere krijgsmachtdelen heeft de Koninklijke Marine al 15 jaar geleden besloten een bureau Thuisfrontinformatie in het leven te roepen. Waarom was dat?

Naomi: Omdat er bij de achterblijvers (thuisfront) behoefte bestond aan een gemakkelijk bereikbaar informatie-bureau.

Er worden ook thuisfrontcomités gevormd, hoe is de relatie tussen de comités en jullie bureau?

Naomi: Omdat in praktijk bleek dat de drempel naar ons bureau toch af en toe wat hoog was, werd besloten ook een thuisfrontcomité op te richten. Daarnaast zijn ze een enorme hulp voor onder andere de postverzorging. Als een reis 3 maanden of langer duurt wordt er aan het schip gevraagd of er behoefte is aan een thuisfront-comité. Zo'n comité wordt samengesteld uit familieleden en relaties van opvarenden.

Meestal zijn dat ongeveer 6 vrijwilligers. Zij zijn de schakel tussen de opvarenden, hun thuisfront en de organisatie.

Rinus: Onze taak is het begeleiden van zo'n groep vrijwilligers en het afbakenen van hun verantwoordelijkheden. Zij versturen de nieuwsbrieven die vanaf het schip komen, ze organiseren onder leiding van bureau Thuisfrontinformatie de midterm-contactdagen en zijn een telefonisch aanspreekpunt voor het thuisfront.

Lotgenoten onderling bellen elkaar eerder voor zo maar eens een praatje dan dat ze naar ons bureau bellen.

Wat bedoelen jullie precies met afbakenen van taken?

Naomi: Als leden van het thuisfrontcomité met grote problemen geconfronteerd worden is het zaak dat ze weten dat ons bureau er is om naar te verwijzen. Voor hen moet het een ontspannen

zaak blijven. Ons bureau is er om de moeilijke zaken op te vangen of door te verwijzen.

Rinus: De afbakening zit ook in de bewaking van het budget.

Bij het organiseren van de midterm-contactdagen kan er veel en het comité heeft de vrije hand in de organisatie van evenementen, maar we zijn natuurlijk wel aan een bepaald budget gehouden.

Bij de andere krijgsmachtdelen is de taak van het thuisfrontcomité tweeledig:

- rust voor de uitgezonden militairen zodat die zich geen zorgen hoeven te maken over hun thuisfront,*
- het thuisfront gelegenheid bieden lotgenoten te ontmoeten.*

Rinus: Bij ons is dat eigenlijk net zo.

Naomi: Wij zijn er in eerste instantie voor het thuisfront en de militair die van huis is, maar zeker ook voor de militair en zijn gezinsleden die in Nederland verblijven.

Wanneer de militair van huis is of gaat, is het voor hem/haar en het werk van belang dat hij/zij zich geen zorgen hoeft te maken over het thuisfront.

■ Opleiding

Hebben jullie voor deze functie een speciale opleiding gehad?

Naomi: In principe kan iedereen naar deze functie solliciteren.

Ik kom uit een heel ander dienstvak en heb wel een Samenwerkings Proces Begeleidingsleergang (SPB) gevolgd waar ik veel van heb opgestoken, maar deze opleiding is niet een vereiste voor het vervullen van de functie.

Rinus: Ik heb geen SPB-opleiding gehad, wel andere overigens, maar ik kom uit de geneeskundige dienst, dus ik zat al een beetje in de richting. Ik denk dat voor deze functie belangrijk is hoe je instelling als persoon is. Als je er vanuit gaat dat het een baan is van 08.00 tot 17.00 dan kom je bedrogen uit. Natuurlijk wordt er via VROB-uren gecompenseerd, maar als je de dag na een avondvergadering om 10.00 uur wilt beginnen, dan heb je niet de juiste instelling.

Naomi: Het is belangrijk hoe je in de contacten met mensen

Naomi Rob



bent, hoe je je uit, hoe je een gesprek met iemand voert, enz. We worden met situaties geconfronteerd waarin het veel tact vraagt om er mee om te gaan.

Rinus: Dat kun je voor een deel leren, maar je moet het ook in je hebben. Bovendien denk ik dat je wat ouder moet zijn en al een tijdje ervaring bij de baas moet hebben.

■ Beschikbaar

Kunnen jullie nog iets meer vertellen over jullie werkzaamheden?

Naomi: Naast de begeleiding van de diverse thuisfrontcomités zijn we de hele dag beschikbaar voor telefoontjes met vragen van welke aard dan ook. Verder hebben we de zorg voor de familieberichten, doen de administratie, behouden het budget, geven West-voorlichting, enz. enz.

Ook geven we een informatiebrochure uit waarin allerlei praktische zaken en telefoonnummers staan die voor het thuisfront belangrijk kunnen zijn.

Rinus: Omdat het bureau steeds bezet moet zijn is een bezetting van twee mensen dan ook minimaal. Compensatie van avondactiviteiten (en die zijn soms talrijk) op een dag door de week is nauwelijks haalbaar. Daar bekijken buitenstaanders zich nogal eens op. Wat belangrijk is, omdat je maar met z'n tweeën werkt, is dat je elkaar aanvoelt. Als er iets beslist moet worden als ik er niet ben, kan Naomi buiten mij om de beslissing nemen in de lijn die we samen hebben afgesproken. Je moet voor 100 procent achter elkaar staan.

Zou je jullie bureau kunnen zien als een soort intermediair tussen de militair en zijn/haar thuisfront enerzijds en de organisatie anderzijds?

Naomi: Ja, dat is wel zo. Onze eerste zorg is de militair maar daarnaast is er ook de organisatie met haar regels.

Rinus: Onze baas is het plaatsvervangend Hoofd Personeel CZMNE en we hebben erg veel speelruimte om soepel met de regels om te gaan of ze af te stemmen op die specifieke situatie die zich voordoet op dat moment, maar er blijven natuurlijk regels waar ook wij en dus de militair en zijn of haar thuisfront zich aan moeten houden.

Naomi: Soms is er geen regelgeving en dan moet je een inschatting van de situatie maken en kijken of er, in overleg met de betrokken persoon, toch iets te regelen valt.

Rinus: Waar je wel voor moet oppassen is dat je geen toezeggingen doet die je niet waar kunt maken.

Ik kan me voorstellen dat er situaties



zijn waar jullie geen oplossing voor weten. Verwijzen jullie dan door?

Hoe zijn de contacten met de Maatschappelijke Dienst Defensie en de Geestelijke Verzorging?

Rinus: Natuurlijk zijn er zaken waar we mee geconfronteerd worden waar wij niets mee kunnen en dan verwijzen we inderdaad door naar de Maatschappelijke Dienst Defensie of de Geestelijke Verzorging. De contacten met die instanties lopen goed.

Naomi: We verwijzen ook wel door naar andere instanties binnen de Marine, bijvoorbeeld in verband met specifieke financiële of declaratieproblemen. Soms schakelen wij de MDD of GV in, maar alleen als de persoon in kwestie dat zelf wil.

■ Veranderingen

De Marine maakte altijd al lange reizen, toch is de aard van de reizen de afgelopen jaren nogal veranderd.

Ik noem de Golfoorlog, de blokkade voor de kust van voormalig Joegoslavië, het Westschip dat ingezet wordt bij bijvoorbeeld de blokkade van Haïti.

Kunnen jullie merken dat het bureau het de laatste jaren drukker heeft gekregen?

Rinus: Ik werk hier pas enige maanden, dus ik kan er geen zinnig woord over zeggen.

Naomi: Bij de Golfoorlog was duidelijk te merken dat dat voor het thuisfront een moeilijke periode was. Dat was zwaar en daar zaten meer spanningen achter.

De reizen naar de Adriatische Zee zijn al wat meer geaccepteerd. Alleen als daar een incident gebeurt is er weer wat onrust en hebben we het wat drukker met telefoontjes.

Rinus de Jong

Wat we wel merken is dat de hele maatschappij wat socialer wordt en dat het ook in de Marine wat meer geaccepteerd wordt dat er aandacht is voor mogelijke problemen.

Rinus: Dat komt natuurlijk ook omdat de jonge generatie die nu de Marine binnen stroomt vanuit de burgermaatschappij gewend is aan een meer sociale aanpak.

Merken jullie dat jullie werk als zinvol wordt ervaren?

Rinus: Jazeker. Ik kreeg laatst van een thuisfrontcomité een bos bloemen als dank. Hoewel het mijn werk is vond ik zo'n blijk van waardering wel erg leuk. Het zegt natuurlijk ook wel wat.

Naomi: Ik denk ook dat het een goede opzet is.

Hoewel de andere krijgsmachtdelen het anders doen, blijkt dit voor de Marine prima te werken. Dat blijkt onder andere uit de reacties die wij hebben ontvangen van het thuisfront na onze assistentie.

Is er iets dat jullie nog even kwijt willen?

Naomi: Wat ik weleens jammer vindt is dat aan boord van sommige schepen er licht over het nut van een thuisfrontcomité wordt gedacht, bijvoorbeeld: "Wij hebben dat als opvarenden niet nodig" of "Voor ons hoeft dat niet".

Wat men daarbij vergeet is dat het thuisfront het vaak wel heel plezierig vindt. Dat zien mensen aan boord niet altijd en dat stoort me soms weleens.

Hartelijk dank voor dit gesprek.

Tineke Dekker-Hundling

100 YEARS OF JAZZ

100 jaar jazz in woord en beeld

In 1988 vond in het Internationaal Jazzarchief te Darmstadt in Duitsland een tentoonstelling plaats met de titel: *That's Jazz, the Sound of the 20th Century*. Het was in haar soort de grootste expositie ooit gehouden. Het archief in Darmstadt omvat 12000 foto's, waarvan er 500 werden tentoongesteld.

In het zojuist verschenen boek *100 Years Of Jazz* zijn 460 foto's opgenomen die ook in Darmstadt te zien waren en het moet gezegd worden: het is een "plaatje" van een uitgave geworden.

Niet alleen kan de koper zich verlustigen aan een aan enorme hoeveelheid bekende en onbekende opnamen, maar er zijn ook tal van oude prenten te bewonderen die een goed beeld geven van de omstandigheden waaronder de slaven moesten leven.

■ Geschiedenis van de Jazz

De samenstellers van het boek hebben zich niet willen beperken tot het simpel weergeven van de foto's.

Nee, door het toevoegen van stukken tekst die meestal goed aansluiten bij de diverse rubrieken waarin het werk is onderverdeeld, wordt de kijker automatisch lezer en krijgt hij inderdaad een behoorlijk volledig beeld van de geschiedenis van de jazz. Inherent aan de jazz is echter, dat elke liefhebber zichzelf tevens als kenner en criticus beschouwt en vanuit die optiek altijd wel iets vindt, waarmee hij het volstrekt oneens is.

Omdat beide bovengenoemde kwalificaties uiteraard ook op een recensent van toepassing zijn, wilde ik in dit geval de geachte lezer van dit artikel meeneemen op een mild-kritische historische reis door het boek.

100 Years Of Jazz begint met aandacht te besteden aan de songs die de slaven tijdens hun werk op de katoen plantages zongen en die in feite een middel waren om hun gevoelens te uiten en onder controle te houden. In 1863 kwam er een einde aan de slavernij en konden de zwarte mensen zich wat meer ontplooiën. Zo ontstonden bijv. de minstrelshows, waarbij het leven van de blanken op revue-achtige wijze geïmitteerd werd. Omgekeerd deden de blanken dat echter ook en op deze manier kwamen Afrikaanse en Amerikaanse muzikale ideeën met elkaar in aanraking. Je zou kunnen zeggen dat de minstrelshows de weg voor de jazzmuziek plaveiden. In 1889 werd het er echter voor de zwarten in de V.S. niet gemak-

kelijker op. Er werden raswetten uitgevaardigd die zo streng waren, dat menige zwarte Amerikaan terugverlangde naar de tijd van de slavernij!

In het boek wordt daarna kort aandacht besteed aan de gospels en spirituals, waarbij opgemerkt wordt dat de gospel uitsluitend voor de kerkdienst, de liturgie bestemd was, terwijl de spiritual een wat meer werelds karakter had en dus ook wel buiten de kerk gezongen werd.

■ Blue notes

Je hoeft geen kenner van de jazzmuziek te zijn om te weten dat de blues in het leven van de zwarte Amerikanen een belangrijke plaats inneemt. Het zijn vooral de blue notes die deze songs zo'n melancholiek karakter geven, terwijl de tekst van de blues lang niet altijd droevig is. Dit effect wordt veroorzaakt door het feit dat de Afrikanen onbewust gebruik maakten van diatonische toonladders (7 toonsafstanden). Wanneer je deze toonladders overzet op onze Europese octaven krijg je die blue notes. In het boek vindt u fraaie foto's van o.a. Mahalia Jackson en Blind Lemon Jefferson.

■ Storyville - New Orleans

In de geschiedenis van de jazz heeft de stad New Orleans natuurlijk een belangrijke rol gespeeld. Het was een smeltkroes van allerlei bevolkingsgroepen met allemaal eigen roots en de daarbij behorende muziekstijlen. Veel van deze activiteiten speelden zich in de openlucht af, zodat een ieder er kennis van kon nemen, hetgeen de assimilatie weer bevorderde.

De straatbands brachten vaak een soort marsmuziek ten gehore die al veel kenmerken van de latere New Orleans Stijl bevatte. Daar tegenover stond de ragtime die echter aan voor die tijd redelijk strenge muzikale regels gebonden was en weinig ruimte voor improvisatie liet. Wanneer we over de stad New Orleans en het ontstaan van de jazz praten dan kunnen we onmogelijk om de wijk Storyville heen. Dit gebied rond Rampart- en Basin Street was het domein van de dames van uiterst lichte zeden en daar waren dus de meeste uitgaansgelegenheden gevestigd. Zeer veel muzikanten hebben daar een leuke boterham kunnen verdienen, hoewel bijv. een trompet ook wel eens als slagwapen moest dienen. Het boek bevat een aantal afbeeldingen uit die tijd, die de sfeer uitstekend weergeven. In 1917 werd de wijk echter gesloten en moesten de musici elders emploti zoeken. Een gedeelte van hen vond werk op de rivierboten die de Mississippi afvoeren. De New Orleans Stijl was intussen tot volle wasdom gekomen en musici als Freddie Keppard en King

Oliver en wat later natuurlijk Louis Armstrong werden als echte grootheden beschouwd. Dat de jazz nu duidelijk serieus werd genomen blijkt wel uit het feit dat in 1917 de Original Dixieland Jazz Band de eerste grammofoonplaat mocht maken. Dit orkest was niet slecht, maar het feit dat de musici blank waren zal wel doorslaggevend zijn geweest.

Veel muzikanten gingen na de sluiting van Storyville naar Chicago waar zij, waarschijnlijk tot hun eigen verrassing, een prima jazzklimaat aantroffen. Het was wel een overwegend blanke scene, maar de zwarte cracks uit New Orleans werden er met open armen ontvangen. Grote ster in Chicago was de blanke cornettist van Duitse afkomst Bix Beiderbecke, die echter al heel jong als gevolg van overmatig drankgebruik kwam te overlijden. Het is hier dat de schrijvers van het boek voor de eerste keer echt in de fout gaan. Ik vind het namelijk waanzin om aan Bix Beiderbecke meer aandacht te schenken dan aan een zekere Louis Armstrong! Maar ja, het is niet voor niets een door Duitsers samengesteld boek. Overigens hebben de auteurs wel gelijk wanneer zij stellen dat Armstrong in zijn jonge



jaren een geweldig trompettist was, maar vooral na de tweede wereldoorlog meer leek op de minstrels van vroeger met hun grappen en grollen.

■ Big Bands

De samensmelting van de musici uit Chicago en New Orleans luidde een glorieperiode voor de jazz in. Uit de kleine groepen ontstonden Big Bands die in de dertiger jaren de hele jazzscene zouden domineren. Aan drie orkesten en hun leiders wordt in het fotoboek speciale aandacht besteed.

Als eerste wordt Duke Ellington ten tonele gevoerd en hij was het die door zijn prachtige composities en arrangementen de jazz tot kunst verhef. Dat hij daarbij de beschikking had over sterke solisten als Johnny Hodges en Ben Webster was uiteraard mooi meegenomen. 'The Guv'nor', zoals zijn tweede bijnaam was, zou in de Amerikaanse muziekwereld een ongekende status bereiken. Qua arrangementen was de band van Count Basie misschien de mindere van Ellington, maar dat werd ruimschoots goedge maakt door de enorme swing die dit orkest etaleerde.

Ook hier grote solisten waarvan de nooit overtroffen Lester Young de beroemdste zou worden. In het boek wordt 16 januari 1938 als een mijlpaal in de jazzgeschiedenis gezien. Toen immers concerteerde het orkest van klarnettist Benny Goodman in de fameuze Carnegie Hall. De schrijvers gaan zelfs zover te stellen dat op deze dag de jazz als kunstvorm werd geboren. Wanneer je het woord geboren echter vervangt door geaccepteerd, zit je naar mijn mening vermoedelijk dichterbij de waarheid. De jeugd van tegenwoordig kan het zich waarschijnlijk nauwelijks voorstellen, maar aan het eind van de jaren dertig was de jazz de populairste muziek. Overal waren immense danszalen waar allerlei topbands optraden en waarbij zich taferelen afspeelden die we pas weer in het tijdperk van de Beatles zouden meemaken. In dit gedeelte van het boek zijn een aantal zeer exclusieve foto's afgedrukt.

Jazz was dus echte commercie gewor-

den en een aantal jonge buitengewoon begaafde musici kon zich daar niet langer mee verenigen en ging op zoek naar nieuwe wegen. Charlie Parker, Dizzy Gillespie en Thelonious Monk waren de pioniers van de nieuwe muziek die Bebop werd genoemd. In het boek wordt via korte karakteristieken aandacht besteed aan Parker en Gillespie, maar eigenlijk vind ik dat deze belangrijkste aller jazzstijlen er een beetje bekaaid afkomt, tenminste wanneer je het hoofdstuk Cool/West Coast als een op zichzelf staand geheel beschouwt. Ik vind dat voor het genie van de jazz, Charlie Parker, veel meer ruimte gereserveerd had moeten worden. Hoe het ook zij, de talrijke fraaie foto's maken weer veel goed.

■ Muziekstijlen

Vervolgens treffen we in 100 Years Of Jazz stukjes aan over o.a. de Hardbop (in het boek beschouwd als een voortzetting van de Bebop met een soort gospelsausje overgoten, maar in werkelijkheid een springlevende spetterende muziekstijl) en de Civil Rights, waarbij de beruchte foto is geplaatst waarop Billie Holiday haar navrant song 'Strange Fruit' baseerde.

Het hoofdstuk Circle in the Round begint met een item over Miles Davis die daarmee voor de tweede keer in het boek aan bod komt. In het gedeelte over Cool Jazz werd nl. zijn beroemde plaat Birth Of The Cool al aangehaald. In deze tweede ronde worden zijn overige opnamen vermeld, waarbij de schrijvers echter een oordeel over het meest recente werk van de omstreden meester uit de weg gaan. Laat ik het dan maar eens

proberen samen te vatten: nimmer was er in de historie van de jazz een muzikant die met zo weinig techniek zulke prachtige muziek kon maken als Miles Davis!

John Coltrane is de laatste muzikant aan wie in dit toch wel representatieve werk speciaal aandacht wordt besteed. Ik vind dat terecht, want hij was immers tegelijkertijd de laatste grote vernieuwer. Was Charlie Parker de man die door uitbreiding van de accoorden en verschuiving van de ritmische patronen de jazzwereld verblufte, John Coltrane ging nog



Strange Fruit

een stapje verder via improvisaties over modale schema's en toonreeksen. Sindsdien is het echter over met de vernieuwing. Weliswaar probeerden een aantal musici via een volkomen vrije spelwijze, waarbij men aan niets gebonden was, tot een soort Free Jazz te komen, maar tot veel meer dan een gigantische herrie bleken zij niet in staat. Wel belangrijk zijn de bijdragen over de Latin Jazz, Jazzrock en de Fusion, muziekstijlen die vooral ook jong publiek aanspreken. Het boek eindigt met een overzicht over de Duitse jazz van na de oorlog, waaraan men dan een soort Tour D'Europe vastkoppelt. Het is hier dat ik moet constateren dat enig chauvinisme de Duitse auteurs niet vreemd is en andere landen zoals Nederland en Zweden schandelijk ondergewaardeerd worden.

Ik heb het dan wel over het tekstuele gedeelte, want bij de foto's is ons land vertegenwoordigd met afbeeldingen van Misha Mengelberg en Han Bennink. Nee, dit keer eens geen Willem Breuker! Wat de uitvoering van het boek betreft, moet ik zeggen dat het helaas voorzien is van een redelijk slappe omslag, hetgeen ik nogal merkwaardig vind, aangezien de papiersoort die voor het afdrucken van de foto's werd gebruikt van voortreffelijke kwaliteit is. Ook voor de teksten is een heel mooi, zeer goed leesbaar lettertype gekozen. Verder valt nog te vermelden, dat deze 100 Years Of Jazz in het Engels geschreven is, hetgeen de authenticiteit alleen maar ten goede komt. Ondanks het feit dat ik de subtitel van het boek 'The Complete Pictorial History' nogal pretentius en eigenlijk ook onjuist vind, is deze uitgave in groot formaat van Muze/Van Gennep zijn prijs van f 49,50 meer dan waard!

Theo Carree

Annette Hauber/Wolfgang Sandner:
100 Years Of Jazz.
Uitg. Muze/Van Gennep, Amsterdam
1994, 256 blz. f 49,50.



Charlie Parker en Miles Davis

DIE BAARD, DAT BEN IK

Niet alle "kale koppen" zijn racist

In het meinumner van het blad EGO staat op de middenpagina een kop van een skinhead afgedrukt met daaromheen de prikkelende tekst: "Nazi-skinhead: geen haar op mijn hoofd die ergens over nadenkt". Een aantal BBT'ers van 13 Luchtmobiel te Assen heeft op deze poster gereageerd. Kennelijk heeft het zien van deze afbeelding iets losgemaakt. Met één van hen, korporaal Lex Wensveen, heb ik een gesprek. We praten over keuzes, motivatie, toekomstverwachtingen en uiteraard skin-heads.

Lex kun je iets over jezelf vertellen?

Ja, ik woon in Gouda en hoop binnenkort te gaan trouwen. Wat mijn opleiding betreft, heb ik de LEAO met succes afgerond en daarna nog twee jaar MBO gedaan, maar niet afgemaakt. Vervolgens ben ik opgeroepen om de dienstplicht te vervullen. Ik werd geplaatst bij 41 bevoegde te Seedorf. Alles wat met eten te maken had, behoorde tot mijn takenpakket. Ik was belast met voorraadbeheer, distributie en de daarbij behorende administratie. Al met al een hele zelfstandige functie. Ik heb daar een fantastische tijd gehad, mede door het kader. In diensttijd waren het echt kaderleden, maar na diensttijd waren het gewone jongens waar we mee gingen stappen. Het was dan niet van luitenant of sergeant, maar gewoon elkaar bij de voornaam noemen.

Op een gegeven moment ben je overgestapt naar luchtmobiel. Is dat aansluitend op je dienstplicht geweest?
Nee, daar hebben 7 maanden tussen gezeten. Ik ben eerst nog werkzaam ge-

weest in de burgermaatschappij, helaas liep dat fout. De baas vertelde hoe ik iets moest doen en het mocht absoluut niet anders. Men stond daar niet open voor andere ideeën, terwijl het kader in dienst gewoon naar je luisterde als je met een goed voorstel kwam. Ik miste m'n in dienst verkregen zelfstandigheid ontzettend.

Waarom heb je voor luchtmobiel gekozen, wat was je motivatie?

In eerste instantie had ik luchtmobiel niet in gedachten, eerder een bevoorradings-cie ergens in Duitsland. Bij het militaire banencentrum zei men dat er op het moment geen BOT functies waren, vandaar m'n aanmelding als BBT'er bij luchtmobiel. Ik vond al die reclame's wel spannend, hoewel ik het ook wel kon relativeren gezien m'n ervaringen bij de landmacht. Na afloop van het contract ga ik opteren voor een BOT functie, hopelijk iets in de logistiek. Het is zo dat je tot je dertigste BBT'er kan blijven. Nu ben ik 22 jaar en als het goed gaat 24 jaar als ik er uitkom. Ik

kan dan nog wel drie keer mijn BBT contract verlengen, maar dat schiet natuurlijk ook niet op.

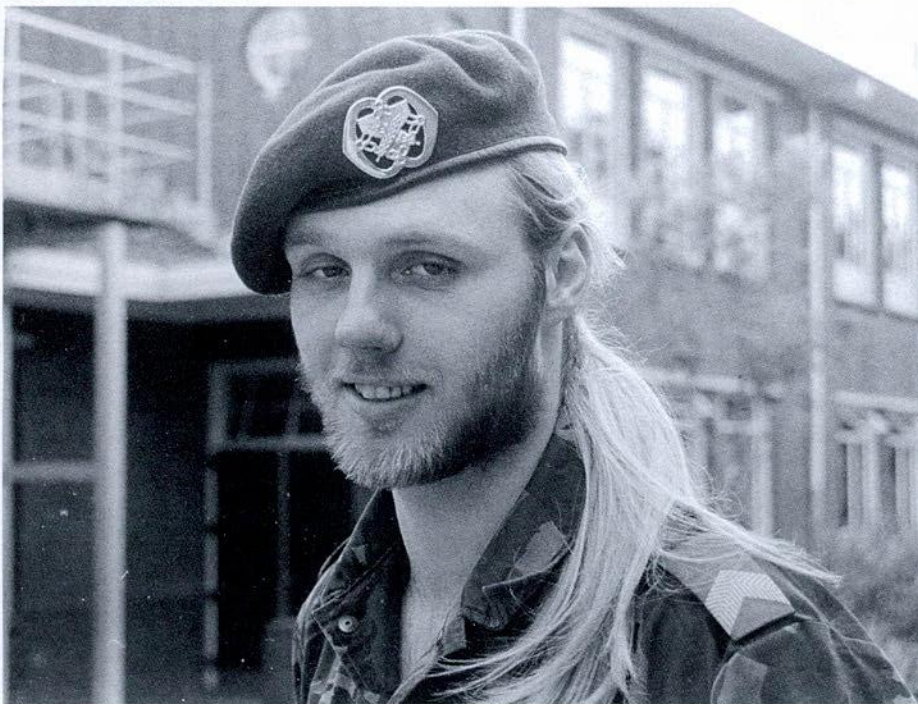
Wat waren je verwachtingen t.a.v. luchtmobiel en wat is er van uitgekomen?

Ja, je ziet in de reclames al die heli-copters, maar in de krant lees je dat ze er niet zijn. Ik had dus niet van die hoog gespannen verwachtingen. Het is het beste om het gewoon over je heen te laten komen. Hoe minder je verwacht des te meer je er voor terug krijgt. Ik had overigens wel verwacht dat het iets strenger zou zijn en mentaal zwaarder. Fysiek voldeed het wel aan mijn verwachtingen.

Als je kijkt naar het meinumner van het blad EGO dan zie je op het middenblad een poster van een nazi-skinhead met de tekst: "geen haar op mijn hoofd die ergens over nadenkt". Het valt op dat de meeste luchtmobiele soldaten een soortgelijk kapsel hebben. Ik wil hiermee uiteraard niet suggereren dat ze soortgelijke ideeën of sympathieën zouden hebben, maar hoe komt deze poster op jou over?

Persoonlijk kan ik er wel om lachen, want ik heb zelf iets langer haar. Maar al die jongens hier lopen best wel met een kale kop rond. Toen ze die poster zagen, keken ze elkaar wel een beetje aan. Misschien voelden ze zich op een of andere manier aangesproken. Ik had echt zo iets van, ja, daar hoef ik mij tenminste niet op aangesproken te voelen. Op zich is die poster wel doeltreffend omdat sommige skinheads racist zijn, anderzijds denk ik dat niet iedere racist kort haar heeft. Bij ons lopen ook wel jongens rond die een beetje rechtser zijn dan het gemiddelde, maar die heb je ook in de burgermaatschappij, zelfs met lang haar. Het is natuurlijk onzin te zeggen dat wij allemaal skinheads zouden zijn omdat 99% van ons millimeters op hun kop hebben. Wij hebben veel gekleurde medemensen in dienst en natuurlijk worden daar wel eens grappen over gemaakt. Het is maar net hoe zo'n grap opvat wordt, de één ziet het als een belediging, de ander als een grap en die vertelt er gewoon een grap overheen. Sommigen vertellen een turkenmop met racistische bedoelingen, dus echt om iemand te krenken. Ik heb dan zo iets van: laat maar praten. Je kan er wel tegen ingaan maar ik denk dat het weinig nut heeft.

Nu zie jij er qua haardracht anders uit, echt een vreemde eend in de bijt. Hoe





wordt daar op gereageerd door je collega's?

De meest voor de hand liggende opmerkingen hebben allemaal iets te maken met de kapper, dan zie je die vingertjes een knipbeweging maken zoals in de twicks-reclame. Bij de opkomst in Schaarsbergen sloot het kader weddenscapen af dat mijn haar er binnen een week af zou zijn. Daar moest ik gewoon om lachen. Ik werd alleen maar in mijn overtuiging gesterkt om het lekker te laten hangen. Vlak voor mijn overplaatsing naar Assen hoorde ik dat een verplichte haardracht ingevoerd zou worden. De generaal wil af van lang haar, baarden en tatouages. Maar hoe kan een generaal nou zoiets bepalen. Als hij beveelt dat je voor een auto moet springen, dan doe je dat toch ook niet. Pas als het zwart op wit staat met de handtekening van de minister van defensie, dan gaat het haar er af. Ik ben toch ook aangenomen met dat lange haar. Tegen autoriteit of gezag heb ik niets, maar ik wil zelf bepalen hoe ik er bij loop. We leven als het goed is in een vrije staat en ik ben als militair bereid te vechten voor die vrijheid, dus ik vind dat ik daar ook van mag genieten.

Merk je dat je vanwege je lange haar en baard buitengesloten wordt bij bepaalde representatieve gebeurtenissen?

Er is me duidelijk te verstaan gegeven dat ik niet uitgekozen zal worden om mee te gaan bij bijzondere gebeurtenissen, omdat ik niet representatief zou zijn voor het Nederlandse leger en vooral niet voor het luchtmobiele deel daarvan. Dat buitengesloten worden is dan

niet persoonlijk gericht, op mijn gedrag of zo, maar puur op het voorkomen. Ze willen iets naar buiten brengen en daar pas ik niet in.

Wat betekent lang haar voor jou?

Sommigen krijgen een kick van parachutespringen, ik krijg een kick als ik in de wind ga staan en mijn haren voel wapperen. Lang haar is voor mij dus geen protest, zoals in de jaren zestig. Het staat niet ergens voor. We leven in de jaren negentig, op het gebied van kapsels is alles mogelijk. Voor de één is het meest waanzinnige kapsel kunst, voor de ander is het verschrikkelijk en ik heb gewoon lang haar.

In januari 1995 wordt je waarschijnlijk uitgezonden naar voormalig Joegoslavië om daar in VN verband te opereren. Je weet dat de VN andere regels hanteert t.a.v. de haardracht.

Ja, dat wist ik van te voren. Ik heb per slot van rekening voor luchtmobiel gekozen en de eventuele daarbij behorende uitzending. Maar die VN regels gelden hier in Nederland nog niet. Dus ik zal proberen zolang mogelijk lang haar te houden, in ieder geval tot na mijn trouwen. Ik heb mijn vriendin beloofd in DT te trouwen met lang haar, een mooie baard en een rooie baret. M'n haar mag er dan afgaan, maar m'n baard blijft staan. Dat is voor mij de grens: als die baard er af moet, ga ik de dienst uit. Nee, die baard dat ben ik.

Bedankt voor dit gesprek.

Bart Hetebrij

CARTOONS OVER VREEMDELINGENHAAT

Nederlands wellicht meest radicale cartoonist Kees Willemen maakt sinds 1968 politieke prenten. Hij begon daarmee tijdens zijn studietijd in Nijmegen voor het Nijmeegse Universiteitsblad. Later breidde dit zich uit tot talloze studenten- en vakbondsbladen en o.a. het volksdagblad 'De Waarheid'. Na het verdwijnen van 'De Waarheid' leek deze "politiek meest uitgesproken tekenaar" een vast onderdak te hebben gevonden bij 'Het Nieuwsblad van het Noorden' maar daar zette men, na welgeteld 24 tekeningen, Kees Willemen weer aan de kant. In de ontslagbrief stond dat zijn tekeningen vaak te ... onduidelijk (?) waren.

Zonder werk zit Kees Willemen evenwel niet. Hij ziet zijn cartoons regelmatig geplaatst in o.a. het magazine van GroenLinks en (al meer dan twintig jaar) in 'Twintig', het maandblad van de VVDM. Dat de inmiddels 51-jarige politieke tekenaar inderdaad nog bruist van de activiteiten getuigt zijn eerder dit jaar uitgekomen bundel 'Voer voor xenofoben'. Zoals de titel al doet vermoeden (xenofobie = de afkeer voor vreemdelingen) hebben de 32 tekeningen betrekking op de angst voor en de vooroordelen over vreemdelingen. Op even ironische als doeltreffende wijze brengt



Willemen zijn zorg over de toenemende vreemdelingenhaat in de Nederlandse samenleving tot uitdrukking. In een speciaal voor deze uitgave geschreven voorwoord vergelijkt Hans Mulder de tekeningen van Kees

Willemen met die van de tekenaars die in de jaren dertig tegen het opkomend fascisme ten strijde trokken. Kees Willemen: Voer voor xenofoben. Xeno, Groningen. 1994. 44 blz. f 12,50. (WH).

Met een doffe klap viel de gedeukte deur van zijn grijsgroene Opel achter hem dicht. Thom liep om het huis heen naar de achterdeur. Hij was kwaad. Als Isaac niet thuis was wist hij niet waar hij hem moest zoeken. En hij moest hem spreken. Want de maat was vol. Hij rukte de deur van de keuken open, gromde tegen de moeder van Isaac en liep snel door naar zijn kamer. Hij kende de weg. In dit huis kwam hij sinds zijn jeugd. Isaac was zijn vriend sinds hij als stoere peuter de crèche binnenstapte. Thom gooide toen al met deuren. Dat gaf hem een lekker gevoel. Anderen hoorden tenminste dat hij binnen kwam. Keken op van hun blokken of, beter nog, van hun poppen. Want de meisjes in de poppenhoek trokken zijn aandacht al toen hij nog maar net kon lopen.

Thom groeide op als een echte macho. Zijn moeder probeerde alles om haar hanige zoontje te beteugelen. Niets hielp. Kleine Thom deed niets liever dan wedstrijdjes vèr pissen winnen, met een harde voetbal tegen de garagedeur knallen, kleine meisjes van hun fietsje trekken en dan bovenop het fietsje dansen. Als tiener was hij de schrik van de buurt. Als Thom aan kwam slenteren, stonden de andere jongetjes als het ware al in de houding. Erger dan dit onderdane gedrag van collega-machootjes vond zijn moeder dat de meisjes en masse voor hem vielen. Zijn onverschillige blik en lange krullen maakte hem tot een begerenswaardige partij voor de bevallige veertienjarigen in het middle-class buurtje. Thom's moeder was de wanhoop nabij als er weer eens een huilende Saskia, Karin, Geraldina of Fatima voor de deur stond. Uit hun verhalen begreep ze al gauw dat haar zoon de meisjes een gouden toekomst beloofde met veel kinderen en een grote auto onder hun mooie kont en die beloftes bezegelde met meer dan een natte kus. Helaas dumpte Thom zijn aanwinst zodra ze zijn zwoele lippen ging interpreteren als evenzovele bewijzen van trouw en liefde. Moest hij mee naar haar huis, naar het optreden van de turnclub, of naar haar lievelingstante in de polder, dan draaide Thom's toeneiging als een blad aan een boom. "Hij weet niet eens meer hoe ik héé-éét..." hilde Debora in een poging Thom's moeder te bewegen haar zoon weer in haar armen te praten. Maar zij kon dat natuurlijk niet. Ze kon alleen de wanhopige troosten en haar zoon 's avonds streng toespreken. Ook aan haar liet hij dan die koude blik zien. "Debora? Een lief meisje? Mam, je moest eens weten

wat een slet dat is. Toen ik haar een keer getongzoend had, wou ze al mee út met Isaac en mij. Nou vraag ik je."

Isaac was zijn beste vriend. Isaac kon geen kwaad doen. Hij snapte Thom. Ze

hadden aan een half woord genoeg. Als ze uit gingen in het weekend, dan zwalkten ze diep in de nacht samen dronken naar huis, óf ze hadden allebei een scharrel. De één, als hij een 'kipje' aan de haak had, liet de ander nooit 'zonder' en geen van beiden liet de ander alleen naar huis gaan. Dat was een kwestie van technisch inzicht, van tact en behendigheid, en van diepe vriendschap, vonden ze. In de omgang met vrouwen moest je elkaar niet afvallen, vonden ze.

Toen Thom zeventien werd, was zijn grootste wens een mooie lage sportauto te bezitten en daarin een blonde vrouw aan zijn zij te weten. Sparen deed hij niet, dus moest hij zijn wens op een andere manier in vervulling doen gaan.

Van zijn vader en moeder hoefde hij





geen auto te verwachten, die deden liefst alles met de trein en de bus. Hij moest iets verzinnen. En Isaac moest hem daarbij helpen.

Lotje en Marta waren ook boezemvriendinnen. Lotje bezat de grootste boezem van de twee en ze was tot de meest solidaire vriendschap in staat. Lotje zou Marta nooit afvallen, zelfs niet voor haar moeder. Marta was heel anders. Ze was niet trouw als een hond, maar streng als zijn meester. De één was goed en de ander slecht, vond ze. Haar vader was een schoft, haar moeder was daarvan het slachtoffer. Lotje was goed en een andere vriendin wenste ze zich niet.

Lotje en Marta kenden elkaar én Thom en Isaac van de crèche. De vier waren in dezelfde buurt opgegroeid. Nu zaten ze dan ook nog op dezelfde scholenge-meenschap in een naburige wijk. Thom, intussen "voor de derde en laatste keer!" (had de conrector dreigend gezegd) uittorend tussen 3-Mavoërs, Marta en Lotje in vijf gym. Isaac was de baas van de wijksupermarkt. Hij leidde een team van twee mensen. De kassière en een vakkenvuller.

Marta had het niet op Thom. Ze vond hem een ploert. Hij had haar een poets gebakken op de basisschool en daarvoor zou hij ooit nog eens moeten boeten. Soms sprak Marta met Lotje over haar wraak op Thom. Lotje probeerde Marta dan te sussen. Maar als ze hem dan te hard hoorde pochen in het fiet-

senhok, laaide de haat weer op. Dan sprak Marta op gedempte toon tegen Lotje over haar plannen, die ze op een dag eens zou uitvoeren. Het juiste tijdstip moest gewoon aanbreken. Daar was het wachten op.

Marta was Thom nooit opgefallen. Als hij haar zag, in de pauzes in de rookkelder, dacht hij nog wel eens aan die ene keer op de basisschool, dat hij haar zo gepest had, maar echt spijt had hij daarvan niet. Dat ze een tijdje opgesloten had gezeten, deerde hem niet. Hij vond het zelfs haar verdiende loon. Heksen moesten een toontje lager leren zingen. En hij vond dat hij daarin geslaagd was. Hij had nooit meer last van haar gehad. Integendeel. Hij vond Marta eigenlijk wel een lekker wijf geworden, sinds ze haar haren had laten groeien. Jammer van dat lange houten lijf, vond hij. En Isaac was het met hem eens. Toch dacht hij er soms wel eens aan dat ze rijke ouders had. Marta kreeg altijd wat ze hebben wilde. Misschien zelfs wel eens auto als ze achttien was ... Hij had er geen idee van of ze dat geintje intussen vergeeten was. Daar moest hij eens zien achter te komen.

Op een mooie zomerse dag was er een groot schoolfeest. Overdag waren er sportwedstrijden op het groene sportveld voor de school en 's avonds zou de Urban Dance Squad een heet feest in de aula van de school komen aanvuren. Marta en Lotje gingen ook. Lotje droeg

een donkerbruine nauwsluitende broek met achter een rits. Haar gebloemde t-shirt was diep uitgesneden, haar blonde haar hing los op haar rug. Ze droeg stoere cowboy laarzen. Marta keek vaak met afgunst naar de uitgesproken kleren die Lotje kon dragen. Zelf was ze zo mager, dat ze eigenlijk geen strakke broeken aankon. Ook een diepuitgesneden blouse had nauwelijks effect. Haar borstbeenderen waren niet zoals bij Lotje bedekt door een appetijtelijk laagje vet, maar staken venijnig de wereld in. Ze droeg die avond een lange lichte spijkerbroek met een smetteloos witte bloes. Aan haar voeten staken opengewerkte rode pumps, waarop ze nauwelijks kon lopen. Van dansen hield ze toch niet. Maar Marta had haar plannetje voor die avond al klaar. Ze had Lotje gezegd dat ze haar thuis zou ophalen, in de auto van haar broer.

Om klokslag negen zoefde Marta de bocht om en liet de auto zachtjes uitglijden vlak voor Lotjes huis. Het was natuurlijk idioot om met een auto naar school te gaan. Het was nog geen tien minuten lopen! Lotjes moeder keek dan ook misprijzend door het raam. Lotje kwam al aangehold. "Prachtig! Heeft hij die Ferrari nieuw? Dat je die mag lenen zeg!" babbelde ze terwijl ze instapte. Marta zei niets. Startte de bolide en scheurde de straat uit.

Drie straten verder parkeerde ze de auto recht voor de school. En precies wat ze gehoopt had, gebeurde. Thom kwam samen met Isaac net aangereiden in

Thom's Opel. Toen Thom de Ferrari zag, rolde zijn ogen bijkans uit zijn kassen. Marta zette haar meest arrogante blik op en kuierde de school in, Lotje achter zich aantrekkend.

Nog geen half uur later zaten Marta en Thom gezellig kletsend aan de bar. Lotje wist niet hoe ze het had. Wat was Marta van plan? Ze had haar nooit precies verteld hoe ze het wilde aanpakken. In de auto had ze tegen Lotje gezweven. Het enige wat ze zei, vlak voor ze uitstapten was: "Denk erom, die auto is van mij". Lotje besloot zich er maar verder niet mee te bemoeien en zich in het gedrang te begeven. Maar ze kon het niet laten af en toe even naar dat vreemde stel aan de bar te kijken. Marta in die hooggesloten tuttenblouse, Thom met een peuk in een mondhoek, onverschillig schuin naar haar toe gebogen. Isaac op een afstandje met een pilsje in een hoek. Ook loerend.

Toen Lotje tien minuten later nog eens naar haar vriendin keek, zat die niet meer aan de bar. Thom evenmin. Ze speurde door de zaal. Nergens een glimp. Ze duwde Harry van zich af - goede gelegenheid - en drong zich door de inmiddels afgeladen zaal. Marta zag ze nergens. Isaac stond nog steeds in die hoek. Verbeelde ze het zich of keek Isaac geschrokken? Lotje liep naar buiten. Geen Ferrari. Vandaar.

Op dat zelfde moment reed Thom in de Ferrari van Marta's broer over de kronkelige dijk door de Ooypolder buiten de stad. Hij reed honderdtwintig. En genoot. Marta zat onbewogen naast hem. De radio stond aan. "My revenge will be sweet as the blood in your veins." kweelde een Tammy Wynnet hear-a-like vol hartstocht. Marta gilde het uit van angst. Van binnen. "Zullen we even stoppen", perste ze met moeite uit haar strot. Thom kende zijn taken. Hij bedacht zich geen moment en stopte met gierende banden. Nam Marta zo hartelijk mogelijk in zijn armen en kuste haar. Marta gaf braaf mee. Was blij dat ze even stil stonden. En toen sloeg ze haar slag. Na een minuut Thom's tong kokhalsend in haar mondholte gedooft te hebben, duwde ze hem van zich af. "Doe niet engerd", gilde ze zo pieperig mogelijk. Haar armen bevonden zich achter Thom. Ze klikte de deur open en gaf hem een enorme zet. Thom duikelde van schrik achterover de auto uit. Marta kroop snel achter het stuur, trok de deur weer dicht, startte de auto en gaf vol gas. Een eindje verderop op de dijk keerde ze voorzichtig de spiksplinternieuwe auto van haar broer en reed met een slakkegangetje terug naar waar Thom eerst lag en nu breedlachend, vergevingsgezind stond te zwaaien. Toen hij het portier wilde grijpen, gaf Marta een klein dotje gas waardoor de auto grommend van de verbrouwereerde jongen wegsprong. Tevreden reed Marta terug naar school. Het was waarschijnlijk wel twee uur lopen naar de stad. De school bevond zich bovendien aan de andere kant van de stad, zodat Marta

nog een paar ongestoorde uurtjes op school kon feesten.

De volgende dag ging de telefoon bij Marta. Ze nam zelf op. Het was Thom. Dat het hem speet, dat hij te ver was gegaan, dat hij nu toch zijn straf had gehad, en of ze niet nog een keer konden afspreken. Vanavond. Marta was tevreden. Vergaf hem en stemde toe in een ontmoeting. Of de Ferrari ook meekwam. Vroeg Thom. Marta raakte door deze vraag onmiddellijk over het kleine streepje wroeging heen dat de excuses van Thom bij haar gewekt hadden. En nam zich voor de strengste variant toe te passen die ze in haar hoofd had. Daarvoor had ze Lotje nodig. Om acht uur zou ze Thom ophalen. Daarvoor moest Lotje overgehaald worden. Deze jongen zou voor al zijn wandaden gestraft worden. Voor de zekerheid deed Marta het niet over de telefoon, ze ging naar Lotje toe.

Die avond om acht uur draaide er een rode Ferrari Testa Rossa de straat in waar Thom woonde. Thom stond al buiten, bij het bestuurdersportier voordat de auto stilstond. Toen zag hij pas dat Lotje er in zat. Verbaasd, maar vooral verheugd vroeg Thom naar Marta. Lotje: "Marta en ik hebben deze auto samen gekocht, hij is vanavond van mij, dus als je met F.T.R. uit wilt, zul je mij erbij moeten nemen". Thom, verblind door het lage rood en de blonde lokken van Lotje stemde onmiddellijk toe. Ten overvloed zei Lotje nog: "Marta vond het goed". Dat hoorde Thom niet meer. Hij was al omgelopen en ingestapt. In zijn hoofd ging het van: "Zo'n Auto en Tweé Vrouwen! Wat bof ik!" Lotje beefde intussen van angst. Maar ze liet niets merken, ze deed dit voor Marta, haar vriendin. Binnen een paar minuten had Thom het stuur van Lotje overgenomen en reden ze op aanwijzing van Lotje de stad uit.

En nog geen half uur later lag Thom half ontkleed in de Hatertse Vennen, alleen. Twee seconden eerder lag Lotje nog naast hem, maar nu niet meer. Er stond ook geen rode Ferrari meer op het pad achter hem. Die was weggereden met Lotje achter het stuur, de schemering in. Het was weer een heel eind lopen naar de stad ... Toen hij Lotjes bh op haar aandringen handig had opengegespt en zij hem plotseling van zich af had geslagen, begreep hij ineens hoe de vork in de steel zat. En hij snapte ook waarom Lotje de sleutels 'voor de zekerheid' in haar broekzak wilde doen.

De volgende dag groetten de twee vriendinnen de slungelige jongen op school alsof er niets aan de hand was. Leek het alleen maar zo, of waren zijn schouders wat verder naar voren gezakt, en hingen zijn haren niet uit quasi onverschilligheid voor zijn ogen, maar omdat hij de dames niet wilde zien? Zijn hanenborst leek gedeukt, zijn blazoen besmeurd. Zijn bezoeker aan Isaac, nadat hij uit de Vennen thuis was gekomen had niet veel geholpen. Isaac had hem dit keer

alleen maar zwijgend aanhoord en toen gezegd dat hij beter weg kon gaan. Thom had dat niet begrepen en was kwaad naar huis gegaan. Hij voelde zich voor het eerst van zijn leven leeg, zonder vriend. En Isaac verscheurde die avond de foto van Lotje die hij onder zijn kussen had liggen ...

Sabine Funneman



*Carrière maken,
promotie, diploma, hogere rang.
Het zit ons in het bloed.*

*"Het is een nieuwe uitdaging."
Wat is precies het aantrekkelijke van die uitdaging?
Het krijgen van die promotie?
Meer macht, aanzien of salaris?
Safer staan op de arbeidsmarkt?
Of is de uitdaging: het in de vingers krijgen van dat nieuwe werk?*

*Wil je iets bewijzen?
Aan wie?
Aan jezelf? Is dat nodig?
Aan anderen? Wie? Hoezo?*

*Wil je weten wat je op je werk allemaal kunt presteren?
Weeg je dat af tegen andere belangrijke zaken in je leven?*

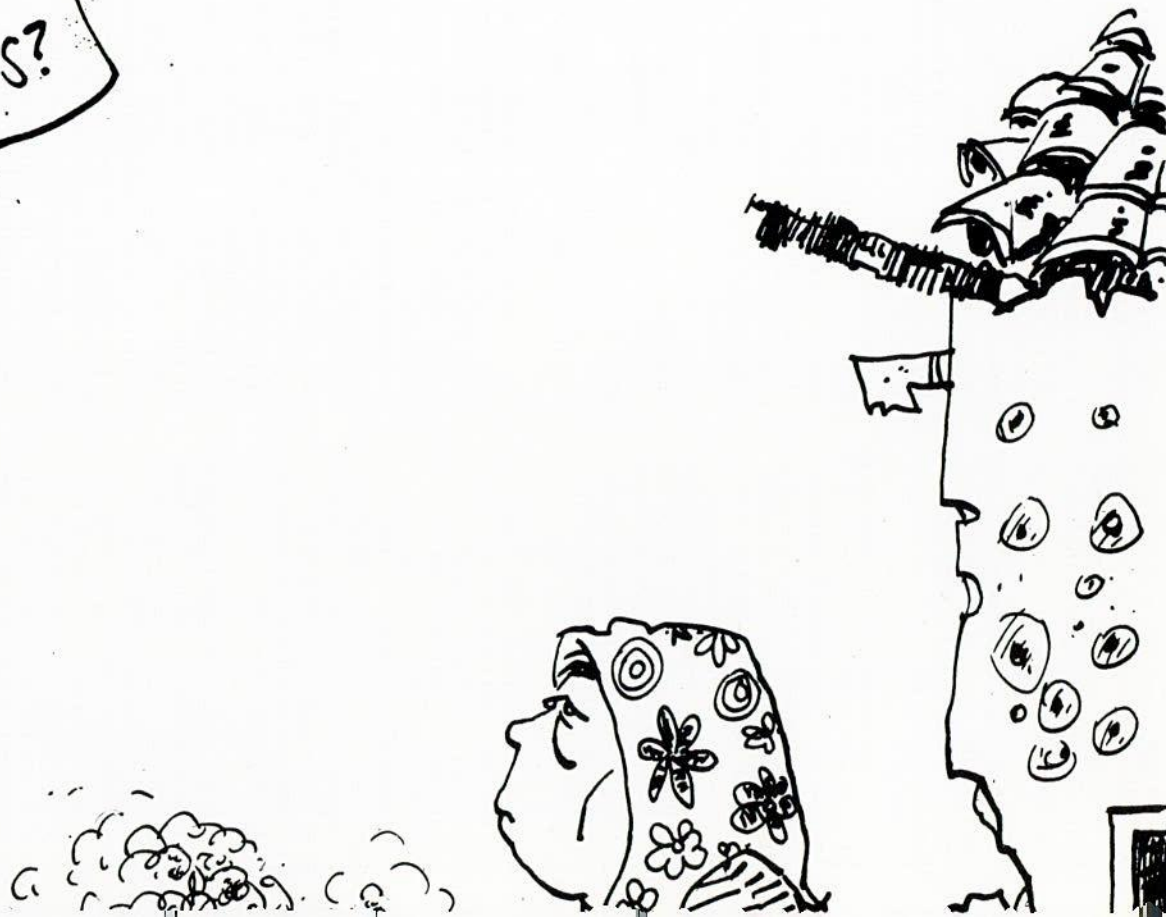
*Voel je je goed wanneer je jezelf test?
Kun je je ook goed voelen wanneer je dat niet doet?*

*Zoek je je eigen grenzen?
Denk jij je beter te voelen als je die gevonden hebt?*

*"Het is een nieuwe uitdaging."
Weet je waarom iets voor jou een uitdaging is?*

Steven







Tijdens de eerste formatieperiode werden er door de daarbij betrokken politici nogal eens beelddspraken gebruikt. Bij de mislukking om tot een zogenaamd paars kabinet te komen, was de meest inhoudelijke van D66-leider Van Mierlo. Hij stelde naar aanleiding van de eisen die de VVD ter elfder ure op tafel legde: "Als we daarmee instemmen, gaan de ramen eraan".

Er was op deze uitspraak geen reactie in de media. Het gebeurt zo vaak dat de ramen er aan gaan, zelfs als Nederland de achtste finales bereikt bij het WK-voetbal. Maar Van Mierlo bedoelde zeker iets anders. Een zodanige versterking van de openbare orde dat de politie de bijstand van militairen nodig zou hebben.

Dat gebeurde eens op 2 en 3 juli te Amsterdam. Een bevolkingsgroep kwam in opstand zoals we dat kennen uit de vaderlandse geschiedenis onder de naam "het aardappeloproer". In de keurige WP-encyclopaedie onder redac-

tie van de al even keurige G.B.J. Hilterman staat daarover: 'Wegens het niet meer verkrijgbaar zijn van aardappelen, plundering van levensmiddelenwinkels. Bedwongen ten koste van enige doden en gewonden'. Het is geen vervalsing van de feiten zoals gesteld. Maar voor de objectiviteit had erbij moeten staan dat het volk letterlijk stierf van de honger.

Het is voor veel mensen ondenkbaar, maar ook nu wordt de noodklok geluid vanuit diverse maatschappelijke organisaties over de toename van de armoede in ons land. In een zogenaamde welvaartsstaat ontstaat armoede die groten-deels onzichtbaar is. Zichtbaar zijn de daklozen, waaronder vele verslaafden. Maar ook nu is zeker dat de kloof tussen arm en rijk steeds groter wordt. Daarnaast neemt de criminaliteit schrik-barend toe. Het is nog niet zo dat de oorzaak daarvan voornamelijk is gelegen in de toename van de armoede. Maar dat kan snel veranderen.

Het parlement vraagt eenstemmig aan het kabinet om de bouw van meer cellen. De minister van justitie sloeg één dezer dagen de eerste paal voor de bouw van gevangenissen op drie verschillende lokaties. Dat gebeurde met veel toeters en bellen en voor de minister leek het een heuglijke dag. Hij verplaatste zich per helicopter en de media schonken er alle aandacht aan. Meer cellen om meer mensen op te sluiten, wat een feest. Maar de kwaliteit van de minister wordt afgemeten aan de kwantiteit van de bouw van nieuwe cellen. Het lijkt wel alsof dat veel belangrijker is dan het zoeken naar de oorzaak waarom zoveel mensen achter de tralies moeten.

Dat nieuwe kabinet zal er ongetwijfeld komen. Doch het beleid zal bepalend zijn of er in het kozijn plaats is voor tralies of ramen.

Cor Out



TBM



NOOIT VERGETEN

Het was prachtig om te zien hoe die blanke generaals salueerden voor President Nelson Mandela. Drie-en-dertig jaar geleden, in 1961 herdachten wij de eerste verjaardag van het bloedbad van Sharpeville. Bisschop Ambrose Reeves waarschuwde dat de klok op 5 voor 12 stond.

We dachten toen, dat de apartheid niet langer kon duren dan vijf jaar. Er zou een opstand komen en de buitenwereld zou vast helpen. Maar wij hebben toen onderschat, dat de blanken hun bevoorrechte positie tegen elke prijs wilden handhaven, zelfs met gebruik van staatsterrorisme.

En dus duurde het veel langer; het aantal slachtoffers en ballingen nam enorm toe. En wij verloren de hoop dat we de verandering nog zouden meemaken. Totdat midden jaren 80 bleek, dat de blanken niet onoverwinnelijk waren en de Zuidafrikaanse bevolking niet machteloos was. En nu is Mandela president en zitten onze vrienden in de regering. De laatste blanke president heeft de macht overgedragen aan de eerste zwarte president. Maar het gaat niet om de huidskleur van de president. Wezenlijk is dat nu voor de eerste keer in de geschiedenis van Zuid-Afrika de president democratisch werd gekozen. Een radicale breuk met het verleden, een revolutie eigenlijk. Na de traditionele blanke overheersing van de laatste 342 jaar.

Op 10 mei werd het blanke despotisme vervangen door de non-raciale democratie. Veel Zuidafrikanen hadden toen het gevoel dat zij de bevrijding van hun moederland hadden meegemaakt. Maar in de verkiezingscampagne hadden de blanke partijen uit de tijd van de apartheid zelfs de onbeschaamdheid om te eisen dat het verleden moest worden vergeten. De Nasionale Party en de Democratische Partij gedroegen zich alsof zij altijd de "verdedigers van de democratische waarden" waren, en alsof het ANC niet vertrouwd kon worden met de regeermacht. De NP gebruikte in de Kaapprovincie zelfs de oude apartheid propaganda: de kiezers werden gewaarschuwd voor "die swart gevaar".

Maar President Mandela roept op om te vergeten en vergeven, hij wil een algemene amnestie. En sommige blanken doen net alsof het verleden inderdaad al begraven is. Maar amnestie betekent niet dat er niet meer gesproken kan worden over de misdaden die gepleegd zijn en dat die misdaden niet worden opgetekend. Het verleden kan in Zuid-Afrika net zo min worden vergeten als in Europa de Tweede Wereldoorlog wordt vergeten. De Zuidafrikaanse aanhangers van de apartheid moeten spijt hebben en berouw. Zij moeten hun arrogantie en hun superioriteitsgevoel opgeven.

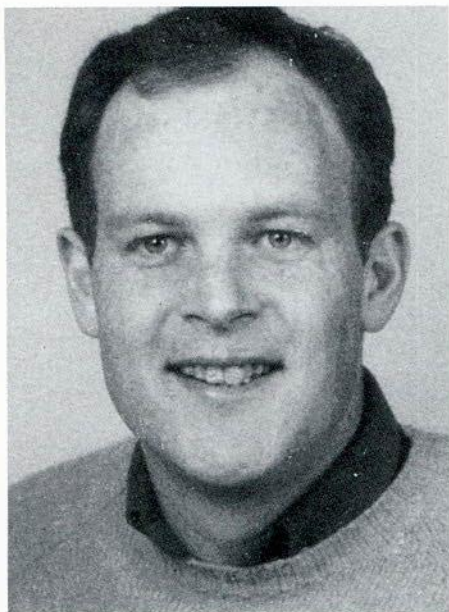
De buitenlanders moeten ook beter be-

grijpen, dat het wezen van de machts-overdracht in Zuid-Afrika in feite de bevrijding is. Buitenlanders prijzen De Klerk, maar die was voor het grootste deel van zijn politieke leven druk bezig om de apartheid in stand te houden. Europese politici kloppen zich nu op de borst dat zij tegen de apartheid waren. Nederlandse politici beweren zelfs dat de Nederlandse regering voorop heeft gelopen in de strijd tegen de apartheid, maar in werkelijkheid heeft Den Haag bitter weinig gedaan.

Mandela en het ANC zijn grootmoedig met hun vergeven en vergeten. Maar Europa heeft het recht niet om te vergeten dat het racisme heeft uitgevoerd naar Afrika en de apartheid heeft versterkt. Europa moet niet vergeten dat de apartheid gruwelijke ellende heeft veroorzaakt in Zuid-Afrika en in de buurlanden. Europa heeft al die jaren vriendschappelijke betrekkingen gehandhaafd. Nu moet heel Zuidelijk Afrika worden hersteld en opgebouwd. Europa heeft de plicht om bij dit herstelwerk hulp te bieden. De nieuwe ANC regering moet Europa wel wijzen op die historische verantwoordelijkheid en die hulp opeisen als een recht.

Iedereen die in het verleden met het ANC heeft gesympathiseerd, zal belangstelling blijven houden voor het nieuwe Zuid-Afrika. En ze zullen ook allemaal het ANC blijven steunen in het moeilijke werk om van Zuid-Afrika een rechtvaardige samenleving te maken. Maar wij zullen niet vergeten.

Karel Roskam



EEN BLIK IN DE KEUKEN VAN DE KONINKLIJKE MARECHAUSSEE

De Koninklijke Marechaussee is niet bepaald het grootste onderdeel van de Nederlandse Krijgsmacht. Toch komen we de "blauwe jongens" nogal eens tegen: niet alleen bij militaire activiteiten, maar ook op schiphol, als we met vakantie gaan. Er is de laatste jaren veel veranderd in de taken van de Marechaussee: bij de bewaking van onze landsgrenzen is sprake van een inkrimping, terwijl op Schiphol aanzienlijk meer werk ligt. Sinds kort werkt humanistisch raadsman Jaap Geuze bij de Marechaussee. Hij houdt onderstaand vraaggesprek met de wachtmeester I Henk Rijke, instructeur aan de School Opleiding Beroeps Marechaussee te Apeldoorn op de Koning Willem III kazerne.

De eerste vraag is: schets in het kort eens: hoe ben je in het wapen terecht gekomen en hoe is je leven daarna verlopen?

Ik ben opgekomen als beroeps-marechaussee op 2 januari 1978.

Na eerst de dienstplichtkeuring te hebben ondergaan, ging de belangstelling voornamelijk uit naar het Korps der Mariniers met een jaartje in de West in het vooruitzicht, zeer aantrekkelijk als dienstplichtige. Maar toen kwam het Wapen met de mogelijkheid als beroeps-marechaussee en dat bood meer perspectief. Dus heb ik toen gekozen voor de zekerheid van een baan.

In 1970 lagen de verhoudingen nogal anders dan tegenwoordig, in de opleiding van een jaar waar je mee begon lag je met 12 man op een kamer, de bedden twee hoog, je had één kast voor jezelf en dat was het dan. De opleiding bestond uit twee maanden militaire opleiding en tien maanden wettenstudie.

Al van het begin af aan had ik een leidersrol die zich uitte door als pelotonoudste op te treden. Best moeilijk, omdat je alleen tussen kader en medecursisten staat.

Zo groeide je in het Wapen en in de opleiding, je vroegere kaderleden werden later je collega's, en ook dat is best wenen!

De opleiding was erg gericht op discipline en kennis, je keek op naar allen die boven je stonden, je had tegenover het kader een zeer ondergeschikte houding. Het eerste jaar van de opleiding ging je dan ook via de achterdeur naar binnen, dat deed je gewoon.

Je wist niet beter, het hoorde zo. Alleen het kader kwam via de voordeur. Je wist niet beter en het voelde goed, wel raar als je nu terugkijkt.

De duidelijkheid en helderheid van de plaats die je innam gaf je zekerheid, je wist waar je aan toe was.

De regels toen waren duidelijk, nu moet je overal flexibel mee omgaan en dat is niet altijd even gemakkelijk voor de leerlingen, maar ook niet voor de instructeurs.

Na de eerste opleiding ging ik naar de

Brigade Soestdijk waar Hare Majesteit Koningin Juliana woonde. Soestdijk roept nare herinneringen op, de wachtcommandant sprak niet tegen je als jongste marechaussee der 2e klasse. Hij richtte zich alleen tot de marechaussee der 1e klasse. En als echte Amsterdammer praat ik graag mee.

■ Schiphol

Na een jaar kreeg ik te horen dat ik naar Schiphol zou gaan, nu dat gaf te denken gezien alle verhalen die de ronde deden.

Toendertijd bestond de Brigade Schiphol uit ongeveer 120 man en je had twee ploegen die om het weekend werkten.

Ik was zeer benieuwd in welk weekend ik terecht zou komen, want de sfeer was nogal verschillend tussen de ploegen. Maar, nu terugkijkend was het een "gouden tijd": veel vluchten gemaakt naar het buitenland, van Suriname, waar je dan een week zat tot de volgende vlucht terug naar Nederland ging, tot Tanger, Tunis, New York, Istanboel enz. Ik was toen twintig en keek mijn ogen uit, pas later wordt je duidelijk hoe goed je het hebt in Nederland. Gastzoekers had je nog niet, wel veel asielzoekers maar die deden dan ook het vuile werk voor ons Nederlanders. De gezinsherenigingen waren ontroerend en de uitzetting van illegalen vanzelfsprekend, dat was toen de moraal. Een collega op de Brigade Schiphol nodigde mij uit voor de nacht van Assen, de TT. Die had een zus die nu mijn vrouw is, dus dank aan het Wapen, denk ik wel eens.

■ Albert Cuyp

Ik ben ook een half jaar gedetacheerd geweest bij de Amsterdamse politie. Dit betekende een zeer directe leerperiode voor mij, het echte politiewerk, van de kop van de Zeedijk schoonvegen, tot vechten op de Albert Cuypmarkt: ervaring opdoen in de stad waar ik geboren ben. Als jongetje van tien hadden mijn ou-

ders mij opgegeven om als figurantje in een Nederlandse promotiefilm over onze Nederlandse markten mee laten doen. Ik moest op de Albert Cuyp een appel stelen en de boze boer kwam achter mij aan met alle toestanden van dien. De film was voor de wereldtentoonstelling in 1970 in Japan. Vreemd om daar later als volwassene, en als politiemannet, weer rond te lopen, op de mooiste markt van Nederland.

In 1982 kwam ik weer terug op het opleidingscentrum te Apeldoorn voor de onderofficiersopleiding. Ik ervoer de opleiding toen als zeer matig, veel herhaling, en ik kan zo een groot aantal punten opnoemen die anders konden. Toen na Schiphol, het drukke en actieve leven, naar de Brigade de Harskamp, rust en onrust. Ik wilde veel leren, mezelf ontplooiën, en maakte dat ook kenbaar. Zo werd ik deel van de B.B.E.K. (=Bijzondere Bijstand Eenheid Krijgsmacht), als schutter. Ik heb bovendien duidelijk gemaakt dat ik de opleidingskant in wilde en kreeg de kans. Ondertussen was ik getrouwd en zo kwam ik, in 1986, met beschuit en muisjes de S.O.B. binnen, een zoon rijker. Dat was een leuke binnenkomer, ik werd instructeur aan de opleiding tot wachtmeester, daar waren veel mensen met praktijkervaring en alles stond er ter discussie!

Groen, staat voor militair, dat werd ervaren als vies en werd bijna uit de opleiding weggeschreven. Blauw staat voor politietaken, was in, en werd erg uitgebreid.

Er begonnen roerige jaren voor het Wapen, de veranderingen in het beleid, de Oost-West verhoudingen en nog veel meer. Alles was uit balans.

In 1992 begon men met de nieuwe basisopleiding en het gaat nu de goede kant op. Het militaire aspect vormt nu weer de solide basis voor degelijk en verantwoord politiewerk.

■ Verandering

Omslag in het leven, keerpunt in je manier van kijken naar?

Vlak voor de geboorte van mijn tweede zoon, kwam ook de mededeling dat mijn vader ongeneeslijk ziek was. Een periode van tegenstrijdige gevoelens. Blijdschap over het nieuwe leven, verdriet over het afscheid dat naderde. Mij werd duidelijk dat ik weinig met al die emoties kon.

Ik begon te beseffen dat het leven binnen het Wapen mij ook wat emotioneel had gemaakt, er was weinig of geen ruimte voor.

Zelf had ik tot die tijd ook het idee dat alles wat de KMar betrof goed was. Nu terugkijkend zie ik dat ik ook wel zwart/wit dacht en beleefde.

Na een hint van mijn vrouw ging ik in die verwarde periode amateur toneel spelen. En daar ontdekte ik mezelf opnieuw, ik moest daar mezelf laten zien, tonen wie ik was. Dit was ook binnen de opleiding gebracht, men trok acteurs aan om praktische situaties te oefenen. Het klassieke toneel wat ik ging beoefenen, bracht mij terug bij wie ik was, ik leerde relativeren en zag welke rijkdom er om mij heen is. Ik was in die tijd ook bezig met de avondstudie Havo, om carrière te maken, officier te worden. Maar daar ben ik mee gestopt. Ik zag dat het in het leven niet alleen om mijzelf ging, maar ook om mijn vrouw, de kinderen en de mensen om mij heen. Ik ervoer de waarde van het mogen hebben van gevoelens.

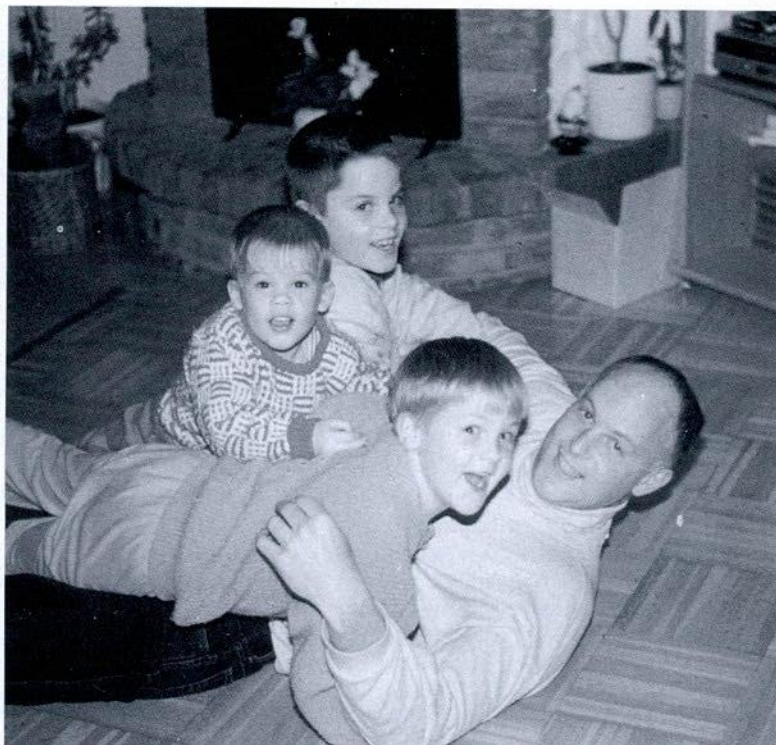
Welke mens staat er tegenover je, werd belangrijk voor je, en hoe ga je met die mens om?

Toen ik dit besepte moest ik een keuze gaan maken, niet eenvoudig, maar wel de moeite waard. Ik maakte de keuze om mezelf te ontplooiën, samen met mijn vrouw en drie gezonde kinderen. Ik koos voor de opleiding, als rode draad in mijn carrière, om anderen bewust te maken: waar gaat het allemaal om? Hoe sta je tegenover de ander?

Wat boeit jou zo in de KMar-werkzaamheden?

Zeër afwisselend werk, geen dag hetzelfde. Je bent steeds met mensen bezig, je kunt van elkaar leren. Bovendien krijg ik veel ruimte om zelf vorm en inhoud geven aan mijn werk, het is voor jezelf als individu goed om zelf beslissingen te kunnen en mogen nemen. Dat betekent wel dat de organisatie goed de vinger aan de pols moet houden want anders werkt iedereen langs elkaar heen. Verantwoording afleggen dus, en controle van boven af. Mijns inziens prima, want dat gebeurt veel te weinig.

Ervaar jij bij jezelf beperkingen ten aanzien van het opleiden?



Ja, ik vind mezelf op juridisch gebied zwakker dan ik bijvoorbeeld gedragsmatig ben, terwijl ik in mijn vakgebied, bij praktisch optreden, allebei net zo hard nodig heb.

Binnen de opleiding ben ik nadrukkelijk aanwezig, enerzijds kunnen mensen steeds een beroep op mij doen, anderzijds moet men ook wel wat laten zien. Nu lijkt het soms dat iedereen toch door de opleiding komt, want er is al zoveel in geïnvesteerd. Nu dat wil ik niet, ik wil het graag zuiver houden.

Maakt het Wapen zich schuldig aan ongeoorloofde handelingen?

Een vraag in de betekenis van "wie appelen vaart, appelen eet". Nee, ik denk dat er soms pressie wordt gebruikt, maar vind dit meer thuishoren bij beroepsethiek.

De balans tussen beroepsethiek en politietechnische gebruiken is niet altijd in evenwicht. Soms ervaar je, en hoor je

duidelijk dat er een normvervaging optreedt. Ik denk dat de individuele marechaussee te veel ruimte krijgt, soms moet men net wat meer verantwoordelijk durven zijn voor het eigen gedrag, los van het groepsgegedrag. Vaak zijn mensen bang om elkaar daar op aan te spreken en iedereen bekijkt het met zorg voor de eigen toko.

Verantwoordelijkheden worden dan afgeschoven, onder het motto "het is een hectische tijd", het Wapen is onderhevig aan allerlei veranderingen. Dit vind ik te gemakkelijk.

Hoe kijk je aan tegen uitzendingen naar het buitenland?

Onderdeel van ons werk, daar heb je voor gekozen.

Wel vind ik het goed dat onze generaal gezegd heeft: ik stuur mensen uit, geen vrijwilligers, want ik ben uiteindelijk verantwoordelijk voor ze. Positief deze duidelijkheid.

Hoe ervaar je als KMar het verschil tussen de militaire en politionele taak?

Je bent een beetje een gespleten persoonlijkheid, als militair ben je autoriteitsgevoelig, door de duidelijke bevelstructuur en de grote nadruk op het groepsgevoel.

Maar als je politioneel werkt moet je individueel optreden, gezag uitstralen en dan komt het aan op je persoonlijke kwaliteiten, dan is er veel vrijheid van handelen, wat velen op hun eigen manier doen.

Nu Henk er is veel gezegd, dank voor je openhartigheid en tot ziens.

Raadsman Jaap Geuze



FOTO'S PETER JANSSEN, STAT KMAR

■ Begin hoofdverhaal

"Het publiek wil verrast worden, elke keer opnieuw", zei Tom Hanks (38) tijdens een interview met Larry King voor CNN. Hoe moeilijk dat is in een land waar jaarlijks honderden films worden gemaakt, die ook nog moeten concurreren met de produktie uit andere landen, weet Hanks zelf beter dan wie ook. Maar na een start waarin meer slechte dan acceptabele films de revue passeerden, begon de speelse, weinig glamoureuze Hanks toch op te vallen bij de mensen met het grote geld. 'Big' was de eerste film die commercieel echt iets voor hem deed, en waarvoor hij zelfs een Oscar-nominatie kreeg. 'Bonfire of the Vanities' was een dure produktie die totaal de mist inging doordat Hanks een doortrapt personage te spelen kreeg, iets wat hij met zijn vriendelijke, enigszins naïeve imago absoluut niet waar kon maken. Hij revancheerde zich echter korte tijd later met twee rollen die veel van elkaar verschilden maar waarmee hij miljoenen toeschouwers wist te charmeren. In 'A League of their Own' was hij de drankzuchtige, grofbesnaarde coach van een vrouwen-honkbalteam, die later toch veel voor zijn meiden gaat voelen, en in de romantische tear-jerker 'Sleepless in Seattle' schitterde hij tegenover Meg Ryan als jonge weduwnaar die via zijn zoontje aan een nieuwe vrouw geholpen wordt. Voor zijn eerste echt serieuze rol in 'Philadelphia', als een met Aids besmette jurist, verdiende hij zijn eerste Oscar. En in zijn nieuwste, **Forrest Gump**, laat hij in feite een mengeling zien van al die kwaliteiten die hem langzamerhand tot een van de meest geliefde acteurs van het huidige Hollywood hebben gemaakt: Forrest is kinderlijk, ontwapenend, goudeerlijk en slaagt er toch in om zich prima staande te houden in een wereld die, zeker aan het begin van zijn leven, niet bepaald vriendelijk voor hem is.

■ Laag I.Q.

Forrest Gump komt ter wereld als een jongen met een I.Q. dat net iets te laag is om op een normale openbare school mee te kunnen. Maar zijn alleenstaande moeder (Sally Field), praktisch als ze is, nodigt het schoolhoofd uit voor een erotisch avondje, zodat Forrest toch toegelaten wordt. Forrest kan aanvankelijk niet goed lopen, hij heeft beugels om zijn benen. In de schoolbus wordt hij dan ook op de eerste de beste schooldag genadeloos gepest door de andere passagiertjes. Alleen Jenny trekt zich zijn lot aan, en ze zal vanaf dat moment zijn enige liefde blijven. Forrest weet zich door z'n schooltijd heen te slaan, gewapend met een logica die zijn moeder hem heeft bijgebracht. Doordat hij in het rugbyteam wordt gekozen vanwege zijn enorm loopvermogen (de beugels is hij dan allang kwijt), slaagt hij ook voor de middelbare school. Nog tijdens de diploma-uitreiking wordt hij geronseld voor het leger. Voor hij het weet zit hij in Vietnam, waar hij een aantal maten plus zijn sergeant bij een aanval van de Viet-

TOM HANKS ALS FORREST GUMP

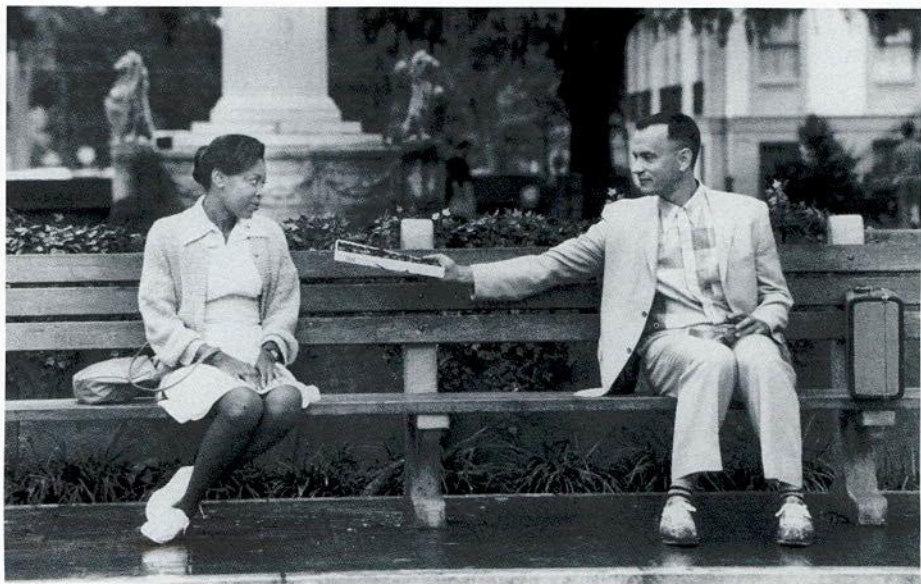
hilarisch en hartverscheurend

Amerika heet al sinds jaar en dag het land van de onbegrensde mogelijkheden, het land waar een wakkere krantenjongen het tot miljonair kan brengen. Nu is er langzamerhand op die mythe wel het een en ander af te dingen, maar in de topper van deze maand, **Forrest Gump**, blijkt een licht achterlijke en bovendien goudeerlijke jongen (meestal twee flinke handicaps om sociaal en maatschappelijk te slagen) het toch ver te kunnen schoppen: hij krijgt een militaire onderscheiding, wordt later inderdaad miljonair via de garnalenvisserij en uiteindelijk is hij zelfs vader van een zeer intelligent zoontje. Alleen al door die onwaarschijnlijke carrière van iemand die in deze harde tijden overal op de steeds groeiende hoop kanslozen zou worden gegooid, is **Forrest Gump** een modern sprookje. Maar wat voor een!

cong weet te redden. Zijn zwarte slapie Bubba, met wie hij een garnalenvisserij zou beginnen, overleeft het echter niet. In zijn diensttijd leert Forrest tafeltennissen, eenvoudig doordat hij altijd doet wat hem opgedragen wordt. Doordat hij gewend is zich volledig in te zetten voor alles wat hij aanpakt, raakt hij zo bedreven in de sport, dat hij er beroemd mee wordt, en in een commercial van een Japanse fabriek van batjes mag optreden. Het geld dat hij daarmee verdient steekt hij, na zijn afzwaaien, in een garnalenboot omdat hij dat ooit aan zijn zwarte vriend Bubba had beloofd. Aanvankelijk vangt hij niets, maar de voorzienigheid heeft het af en toe goed met de hardwerkende, infatsoenlijke Forrest voor. Op een dag steekt er bijvoorbeeld een orkaan op die alle andere garnalenboten verwoest. Vanaf die dag verdient Forrest geld als water. Als hij genoeg heeft, brengt hij de helft van zijn kapitaal naar de moeder van Bubba die prompt flauwvalt bij het zien van het fortuin. Daarna besluit ze niet meer te werken, en neemt ze een blanke huishoudster in dienst.

■ De liefde

Via de hartsvriendin van Forrest, Jenny (Robin Wright), zien we tegelijkertijd de werkelijke wereld aan ons voorbijtrekken: Jenny is in haar jeugd door haar vader misbruikt, wordt hippie en raakt verslaafd aan drugs. Om de zoveel tijd heeft ze contact met Forrest en naarmate ze ouder wordt, begint ze steeds duidelijker te beseffen wat een fenomeen van trouw en oprechte liefde hij is. Als ze beseft dat ze eigenlijk net zoveel van hem houdt als hij van haar, trekt ze tijdelijk bij hem in, maar ze blijkt nog niet voldoende uitge-raasd, dus neemt ze op een ochtend weer de benen. Dat ze aan die periode een zoontje heeft overgehouden hoort Forrest pas als ze hem uitnodigt om haar op te zoeken. In een van de roerendste scènes uit de film maakt Forrest voor het eerst kennis met zijn kind. Als hij snikkend heeft gevraagd of de kleine Forrest intelligent is, en dat tot zijn enorme opluchting bevestigd krijgt van Jenny, gaat hij behoedzaam naast het jongetje zitten en kijkt samen met hem naar een tekenfilm op de televisie: twee kinderen naast



Tom Hanks (r) in *Forrest Gump*

elkaar die een verbond voor het leven sluiten. Want Jenny weet dan al dat ze een ongeneeslijke, onbekende virusziekte heeft (dat moet een van de eerste gevallen van Aids zijn al wordt het niet met zoveel woorden gezegd). Ze trouwt dan eindelijk met Forrest zodat hun zoon een veilig onderkomen heeft na haar dood.

■ Beroemdheden

De toch al verrassende verhaallijn wordt extra opgeluisterd doordat Forrest Gump tal van beroemdheden ontmoet die, dankzij de huidige computer-technieken, ook echt met hem in gesprek lijken te zijn. Zo drukt hij Kennedy de hand en laat hij aan Johnson het litteken op zijn achterste zien dat werd veroorzaakt door een verwonding in Vietnam (een stunt die Johnson later, na een operatie, van Forrest 'overnam...'). Hij zit in een t.v.-show van Dick Cavett naast een nog jonge John Lennon, en Elvis logeert tijdelijk in het pension van de moeder van Forrest (en zag de jongen stuntelen met zijn beugels, wat de basis werd voor de bewegingen die Elvis later zo beroemd zouden maken). Vooral voor wat oudere kijkers zullen deze scènes een feest der herkenning betekenen, al kan een jong publiek zeker ook genieten van de naadloze manier waarop ze zijn gemonteerd.

■ Flashback

Forrest vertelt het grootste deel van zijn ongelooflijke leven in flashback, terwijl hij op de bus wacht die hem naar Jenny zal brengen, aan toevallige passanten die naast hem op het bankje van de bushalte komen zitten. Hanks heeft zich een heel speciale manier van praten aangeleerd, waaraan die onbekenden onmiddellijk kunnen horen dat Forrest Gump het buskruit niet heeft uitgevonden, maar die tegelijk maakt dat ze die grote, vertederende jongen in mannenkleden die hen zo onbevangen aanspreekt, niet kunnen negeren.

Het ongelooflijk knappe van Forrest Gump is, dat de film een feilloze balans weet te bewaren tussen de lach en de traan. Hanks speelt zijn rol zo overtuigend, dat je je niet schuldig hoeft te voelen als je af en toe om hem moet schateren, maar dat je moeiteloos wordt overstelpd door tranen van ontroering in weer andere situaties. Wie enigszins thuis is in de filmwereld, heeft wellicht een indicatie wat hij of zij kan verwachten als ik zeg dat de film een kruising is tussen 'The World According to Garp' met Robin Williams in de hoofdrol, 'Being There' waarin Peter Sellers de hoofdrol speelde, en 'Zelig' van en met Woody Allen. De film is in Amerika een onverwachte hit gebleken. Misschien wel logisch in een tijd waarin het publiek, murw geworden door jaren en jaren van escalerend geweld in de film en in het gewone leven, zich graag een beetje laat meeslepen in een verhaal dat, ik zei het al eerder, het best gedefinieerd kan worden als een modern sprookje.

Leonore van Opzeeland

FILM IN 'T KORT

LA SCORTA

Uit Italië komt helaas weinig op filmgebied, maar als er iets komt is het meestal in de roos. *La Scorta* is daar een goed voorbeeld van. De film vertelt sober en overtuigend hoe het leven van de lijfwachten van politici en rechters er uitziet in een Italië dat tot voor kort min of meer werd geregeerd door de Maffia.

Een aantal jonge agenten, van wie één kort geleden zijn partner en beste vriend bij een aanslag op een rechter heeft verloren, wordt aangezocht om de nieuw aangestelde rechter te beschermen. Hun angsten, hun emoties, de vaak gespannen situatie thuis als gevolg van hun gevaarlijke werk maar ook de loyaliteit jegens de mensen die aan hun zorgen zijn toevertrouwd, alle aspecten komen aan bod. De prachtige, dreigende muziek van Ennio Morricone onderstreept de beklemmende sfeer.

DUIZEND ROZEN

Of ik het speelfilmdebuut van toneelregisseur Theu Boermans, *Duizend Rozen*, goed vond kan ik eigenlijk niet eens zeggen. Boermans is artistiek leider van De Trust, één van de belangrijkste toneelgezelschappen van ons land, zoiets als het Werktheater een kwart eeuw geleden. *Duizend Rozen*, eerst door De Trust op de planken gespeeld, snijdt een aantal actuele onderwerpen aan: in een kleine provinciestad in Oost-Groningen strijkt een groep Amerikanen neer die in de draadfabriek, een van de voornaamste bestaansbronnen van de bevolking, willen investeren. De dochter van de boekhoudster voelt daar alles voor. Ze schaft een computer aan, als teken van vooruitgang. De moeder is tegen alle

Marieke Heebink in *Duizend Rozen*



nieuwigheden en vooral tegen haar dochter die een kind heeft van een man waar mams niks in ziet. De zaak begint fout te lopen als de computer-instructeur verliefd wordt op de dochter van de boekhoudster, en samen met haar plannen voor een toekomst beraamt. Korte tijd later blijken de Amerikanen de fabriek gewoon te hebben opgekocht: ze halen hem leeg en verkopen de machines aan Afrika. Vanaf dat moment beginnen de gebeurtenissen op een echt groteske manier te escaleren. De meeste betrokkenen vinden de dood op een afgrijselijke manier, terwijl de rest van de bevolking ziek blijkt te zijn geworden als gevolg van de giftige stoffen uit de fabriek. Het kleine meisje, door wier ogen het hele verhaal als het ware aan de kijker wordt gepresenteerd, zal wel als de verspersoonlijke van alle onschuldig getraumatiseerde kinderen van onze wereld zijn bedoeld.

Aanknopingspunten genoeg dus, en er wordt ook natuurlijk geacteerd. Toch is het heel erg wennen aan de onwezenlijke sfeer van de film die naar het slot steeds onwezenlijker wordt. Maar als geheel blijft de productie boeiend van het eerste tot het laatste beeld, en dat is hoe dan ook een prestatie.

WOLF



Michelle Pfeiffer en Jack Nicholson in *Wolf*

De genaturaliseerde Rus Mike Nichols is een bedreven regisseur die al heel wat successen op zijn naam heeft staan. Wanneer iemand als hij dan ook gaat stoeien met een gegeven, dat ik eigenlijk altijd onzinnig vind, blijkt er toch een film uit te komen die genuanceerd is geschreven, heel vindingrijk is uitgewerkt, en waar je als toeschouwer toch met een heel bevredigd gevoel uitkomt. In *Wolf* is Jack Nicholson, 57 inmiddels, een gefrustreerde uitgever die door zijn baas op een zijspoor wordt gezet. Zijn baan is ingepikt door een hypocriete jongere collega. Op een avond rijdt hij, verblind door de sneeuw, een wolf aan. Hij denkt dat het dier dood is, maar plotseling bijt het hem in z'n hand en verdwijnt in de nacht. Vanaf dat moment begint een opzienbarende verandering in de bedeesde uitgever vorm te krijgen: hij ziet, hoort en ruikt opeens veel beter, en voelt een vitaal

zelfbewustzijn in zijn botten dat hij al jaren kwijt was. Dat is het begin van een opzienbarende ommekeer in zijn leven, waar hij uiteindelijk de mooie dochter (Michelle Pfeiffer) van zijn gehate baas (Christopher Plummer) aan overhoudt, nadat hij zijn vrouw (Kate Nelligan) met de hypocriete collega die op zijn baantje aast (James Spader) heeft betrapt. Nicholson beweert zelf dat de revival van de 'wolfman' (lees macho) op handen is, omdat zowel mannen als vrouwen totaal in de war geraakt zijn door het feminisme. Dat wachten we nog maar even af, maar in elk geval is *Wolf* een fascinerende film.

BAD GIRLS

In het kader van de oplevende populariteit van de Western past *Bad Girls* heel aardig. Een sterke film is het niet, maar mooi om naar te kijken in elk geval wel. Vier hoeren (in de vorige eeuw altijd vervloekt door de clerus en algemeen aangemerkt als slechte meiden, hoewel ze vaak geen enkele andere mogelijkheid hadden om aan de kost te komen) moeten op de vlucht als één van hen een lastige klant die haar



Vlnr: Andie MacDowell, Mary Stuart Masterson, Madeleine Stowe en Drew Barrymore.

viriendin belaagde, heeft neergeschoten (nadat hij zelf met schieten was begonnen!). Ze wordt in een actie die onmiddellijk aangeeft dat we het met de geloofwaardigheid niet zo nauw moeten nemen, letterlijk van de strop gered door haar wakkere collega's, en dan begint een woeste reis door het Wilde Westen, waarbij ze nog een rekening vereffenen met Billy the Kid. Uiteindelijk vindt een van de vier een passende echtgenoot, de andere drie nemen de wijk in de hoop ergens anders een fatsoenlijk bestaan te kunnen opbouwen. Veel te veel geweld natuurlijk weer, en de meiden ontsnappen wel erg vaak aan een ogenschijnlijk onontkoombare dood. Maar de hoofdrollen van Madeleine Stowe, Andie MacDowell, Mary Stuart Masterson en Drew Barrymore (het zusje van Elliott uit E.T., uitgegroeid tot een blonde pin-up girl) zijn redelijk te genieten, en hun cowboy-kleren staan ze minstens zo goed als hun uitdagende japonnen.

L.v.O.

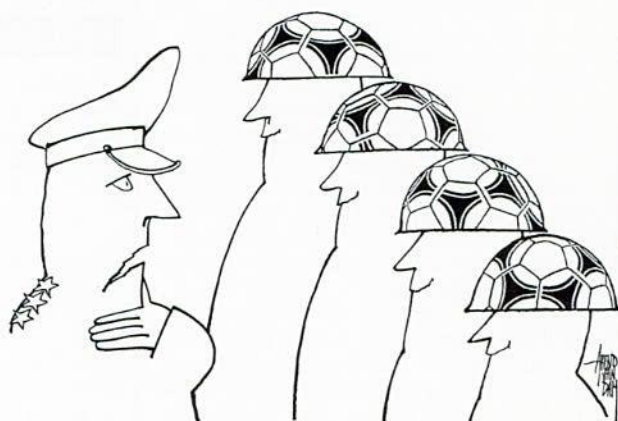


Een treffer in eigen doel werd de Colombiaanse voetballer Andrés Escobar fataal. De 27-jarige verdediger van het nationale Colombiaanse team hielp met zijn treffer Colombia aan een nederlaag tegen de Verenigde Staten, en daarmee Colombia aan het eind van een voetbalroom. In een door hemzelf geschreven column in de Colombiaanse krant 'El Tiempo' schreef Andrés Escobar na de uitschakeling van het nationaal elftal wat opbeurende woorden aan het adres van het teleurgestelde publiek. Hij eindigde zijn stuk met "Tot ziens. Het leven houdt hier niet bij op".

Helaas bleek die laatste opmerking niet alleen onjuist, maar letterlijk ook niet op hemzelf van toepassing. Voetbal is in sommige Latijns-Amerikaanse staten één van de weinige mogelijkheden voor de arme massa's om zich aan de dagelijkse misère te onttrekken en, zich identificerend met het succesvolle elftal, toch nog ergens te scoren, ook al is het in een droomwereld. Daarbij komt dat in een door mafia, drugsbaronnen en corrupte politici vergeven land als Colombia vermogens verworden worden, en dit keer waren het vooral vermogens die op een winnend nationaal elftal waren ingezet. Al diegenen, die hun winst in rook zagen opgaan, hadden uiteraard enige moeite hun dankbaarheid voor het eigen doelpunt in te nemen. Behalve dan die twee personen bij de uitgang van de nachtclub die, bemoedigd door de alcohol, een twaalftal schoten op hun doel, de ongelukkige Escobar, afschoten. Niet alleen het Colombiaanse publiek - niet iedereen aldaar bleek de voetballer dood te wensen - maar de hele wereld was geschokt. Niet geschokt vanwege een moord in Medellín, want dat blijkt daar veertig maal per dag voor te komen, maar geschokt vanwege het motief. De voetbalverdaging had kennelijk een grens overschreden.

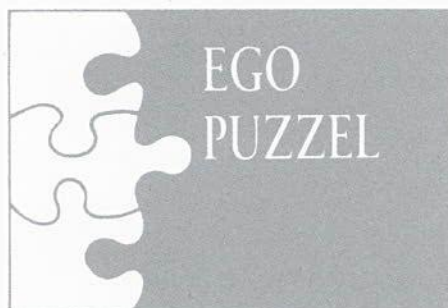
Bij nader inzien was het niet zozeer de voetbalgekte die hier als primaire oorzaak van het aangerichte onheil moet worden aangemerkt, als wel het feit dat mensen met een wapen op zak lopen en onder omstandigheden daar dan ook gebruik van maken. Wapens dienen op straat alleen onder handbereik van gediplomeerde dienders te zijn, en ook dan blijkt dat het vuurwapen van oom agent

EIGEN DOEL



nog wel eens afgaat tegen alle instructies en geoefendheid in. Het plan van burgemeester D'Hondt van Nijmegen om surveillance te bewapenen lijkt dan ook nogal riskant. Natuurlijk is niet te verwachten dat bij een nederlaag van NEC de aanwezige parkeerwachters, door middel van hun vuurwapen, na de wedstrijd nog even een rekening vereffenen met de spelers. Maar wel is te verwachten dat het verstrekken van vuurwapens aan onvolledig opgeleide beambten een risico met zich meebrengt. Natuurlijk, niet iedere parkeerwachter zal bij een ruzie over een parkeerbon meteen naar zijn vuurwapen grijpen, maar dat hoeft ook maar één keer te gebeuren. De kans dat burgemeester D'Hondt dan het slachtoffer is moet overigens, statistisch gesproken, bijzonder klein geacht worden.

Leon Wecke



Helaas, geen puzzel in deze editie van EGO. Wel volgt hier de oplossing van de puzzel uit het juli-nummer. De beroepen die achter de visitekaartjes schuil gaan zijn: L. Haar uit Aden is een handelaar, T. Douc uit Amman is een commandant, S. Poci uit Tuil is een politicus, en T.R. Duis uit Hoek is een huisdokter.

BOEKEN

Agnes

Van de hand van tekenaar/schrijver Peter van Straaten verscheen net voor de zomer het achtste (!) Agnes-boek: **Agnes slaat terug**. In dit deel de laatste lotgevallen uit het 'slordig' leven van Agnes (het feuilleton dat nog steeds - wekelijks - in Vrij Nederland verschijnt).

Dit deel begint (vanzelfsprekend) waar het vorige ('Agnes redt het wel') eindigde: de overname van de studio (binnenhuisarchitectuur) van haar verongelukte baas Max. Samen met haar compagnon Rick weet Agnes de onderneming uitstekend te leiden en geeft ze er blijk van aanzienlijk meer in haar mars te hebben dan ze zelf voor mogelijk had gehouden. Uiteraard zou Agnes zichzelf niet zijn als ze zich niet, op nieuw, in een amoureuze avontuur zou hebben gestort. Haar nieuwe vlam is de bijna twaalf jaar jongere uitgever Erwin Lamper. Agnes acht zichzelf veel en veel te oud voor de dertigari-



ge Erwin maar het bloed kruipt nu eenmaal waar het niet gaan kan. Uiteindelijk maakt Agnes toch een eind aan deze verhouding en kiest er bewust voor "als een bejaarde" te gaan leven.

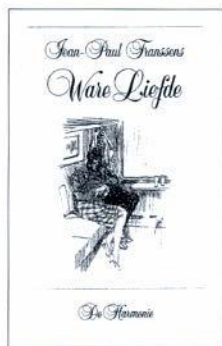
Tenslotte heeft het leven nog genoeg andere leuke dingen in de aanbieding: bijvoorbeeld haar bijna 17-jarige zoon Daniël en natuurlijk de nodige alcoholische drankjes.

Gelukkig loopt het feuilleton nog steeds door zodat de vele Agnes-fans, na lezing van dit boek, zich al weer op kunnen maken voor het volgende deel. Een heerlijke boek om er zomaar even tussendoor te lezen. **Peter van Straaten: Agnes slaat terug**. De Harmonie, Amsterdam. 1994. 160 blz. f 23,50. (WH).

Verhalen

De schilder/schrijver Jean-Paul Franssens heeft met zijn romans

(van 'De Wisselwachter' tot en met 'Een Gouden Kind' en 'Een Goede Vader') een aardige plaats veroverd in het Nederlandse literaire wereldje. Onlangs voegde hij aan zijn groeiend oeuvre de verhalenbundel **Ware Liefde** toe. Korte verhalen die eerder werden afgedrukt in NRC Handelsblad. Ongeveer de helft van de verhalen is gebaseerd op herinneringen en voorvallen uit de vroegste jeugd van de auteur maar van een volstrekte tijdloosheid. In het titelverhaal vertelt Franssens hoe hij als kleine jongen reeds haarfijn wist wat ware liefde was, omdat hij twee oudere zusjes had die ... naast zijn kamertje sliepen. Door de flinterdunne



wand werd hij volledig ingewijd. Het aardigste verhaal vond ik 'Een nieuwe fiets'. In dit verhaal haalt de auteur herinneringen op over zijn dertiende verjaardag, beter gezegd over het geschenk dat hem bij die gelegenheid ten deel viel. Via een buurvrouw mag hij de fiets in ontvangst nemen van haar overleden man maar het is een ... damesfiets. Zijn wereld stort in: *Nooit krijg ik een keer wat ik echt wil. Gekeerde broeken, ja. Broeken waar je broertje twee jaar in heeft lopen ruften en stinken. Een jas die te klein gemaakt is van een overjas van vader. Een door een debiele tante van restjes wol in elkaar gebreide slipover met bulten en plooiën. (...) Ik zie me al op een damesfiets. Moet je die jongens straks eens boren. Geen meisje dat je nog aankijkt.* Op zijn verweer dat het een damesfiets is antwoordt zijn moeder: *maar een damesfiets is toch ook een fiets? Daar gaat het tenslotte om.* Prachtige verhalen. **Jean-Paul Franssens: Ware Liefde**. De Harmonie, Amsterdam. 1994. 142 blz. f 25,00. (WH).

Che Guevara

In december 1951 onderbrak Ernesto Guevara, toen 23 jaar (en nog zonder "Che"), zijn artsenstudie om met zijn vriend Alberto Granada aan een reis per motor door Zuid-Amerika te beginnen. De twee begonnen hun tocht in het Argentijnse Cordoba en deze liep via Chili, Peru, Colombia naar Caracas, de hoofdstad van Venuzuela. Daar arriveerde het duo in juli



1952. De motor, La Poderosa II (De Machtige), hadden de avonturiers al in februari (nog in Chili) achter moeten laten. Vanaf dat moment vervolgden ze hun reis veelal al liftende en zelfs een keer als verstekelingen op een boot.

Che Guevara begon deze tocht als een ontdekkingsreis maar hij bekende, naderhand, dat hij door deze reis innerlijk was veranderd. De omzwervingen hadden hem o.a. geconfronteerd met de in erbarmelijke omstandigheden levende indianen en de leprozen in het Amazone-gebied. Situaties die invloed zouden hebben op zijn latere politieke keuzes.

In het nu uitgegeven reisdagboek **Op de motor door Latijns Amerika** doet Guevara verslag van deze tocht. Het boek houdt het midden tussen een dagboek en een reisverslag, met evenveel pakkende als minder boeiende gedeeltes.

In het bijzonder voor in de figuur Che Guevara geïnteresseerden beslist de moeite waard. **Ernesto Che Guevara: Op de motor door Latijns Amerika**. Van Gennep, Amsterdam. 1994. 168 blz. f 29,50. (WH).

Afrikaanse roman

In de 'Afrikaanse Bibliotheek' verschijnen met de regelmaat van een klok nieuwe delen. Dit voorjaar werd deze prachtige reeks uitgebreid met **Keuzes**. Een liefdesroman van de Ghanese schrijfster Ama Ata Aidoo. Deze autrice mag in Nederland nauwelijks bekend zijn, toch behoort zij met o.a. Buchi Emecheta, Mariama Ba en Miriam Tlali tot de vrouwelijke voorhoede in de Afrikaanse literatuur.

Hoofdpersoon in deze roman is de sociologe Esi Sekyi die, na verkracht te zijn door haar man



Oko, een echtscheiding aanvraagt. Deze verkrachting binnen het huwelijk is de directe aanleiding tot het laten ontbinden van de relatie. Dieper liggende oorzaak is dat ze van haar man Oko onvoldoende de ruimte krijgt haar veeleisende baan gestalte te geven. Na haar scheiding kiest ze bewust voor een positie van tweede vrouw in een polygaam huwelijk. Van haar nieuwe echtgenoot Ali Kondey verwacht ze meer vrijheid, en in ieder geval, zeker als tweede vrouw, de ruimte waarbinnen ze zichzelf kan zijn. Zonder de last van een full-time echtgenoot op haar schouders probeert ze tegelijkertijd aan haar carrière te werken, haar identiteit te behouden en haar relatie inhoud te geven. Mede doordat haar omgeving weinig begrip toont voor haar weinig-traditionele opvattingen blijkt de door Esi ingeslagen weg geen eenvoudige te zijn. **Ama Ata Aidoo: Keuzes**. Een liefdesroman. In de Knipscheer, Amsterdam. 1994. 256 blz. f 39,50. (WH).

Indianen en Aborigines

In de Knipscheer brengt alweer het zesde kwartier **Globe Pockets** uit, een reeks kwaliteitsboeken van f 15,- per stuk, elk voor-



najaar vier tegelijk. Dat de uitgever eertijds baanbrekend werk verrichtte met zijn Indiaanse Bibliotheek is gelukkig in deze pocketserie nog steeds terug te vinden. Dit keer door een tweetal boeiende herdrukken. Ten eerste **De slag bij Little Big Horn** van Dee Brown (auteur van het beroemde standaardwerk 'Begraaf mijn hart bij de bocht van de rivier'), een 'dagboek' over de ondergang van generaal Custer's Zevende Cavalerie tegen de opperhoofden Sitting Bull en Crazy Horse in juni 1876. (Globe nr.21, 224 blz.)

Ten tweede **Craig Stretes Spiegel je gezicht aan een drenkeling in de rivier**, een realistische en humoristische roman over het dagelijks leven in een indiaans reservaat. Naast het ontroerende liefdesverhaal van de weesjongen Tall Horse, zijn vriend en hun beider vriendin, wordt het troosteloze leven belicht van Tall Horse's grootouders. Schitterende verbeelding van een stervende cultuur! (Globe nr.24, 142 blz.)

Voor het eerst ook non-fictie in

de Globe-reeks, met de bundel **Over de doden...** van Hans Wynants. Dertien levendige, met tekeningen geïllustreerde, vraaggesprekken met vakmensen over hun beroep: van aflegzuster tot uitvaartleider, van grafdelver tot ovenist, van verzekeraar tot militaire grafruimer. Niets engs aan, wel veel heldere informatie over alledaagse vragen naar voorzieningen, eindbestemming, begraven of cremen enz. (Globe nr.22, 214 blz.) Kroon op dit kwartet is onge-

twijfeld de dubbeldikke autobiografie van Sally Morgan **Mijn plek**, over drie generaties Aboriginals. In de eerste helft van het boek vertelt Sally Morgan (1951) haar eigen verhaal als één van de vijf in Perth opgroeiende kinderen van Gladys Corunna en Bill Morgan (een geestelijk zwaar gehavende oorlogsveteraan). Na op haar vijftiende de schokkende ontdekking te hebben gedaan van oorsprong een Aboriginal te zijn, besluit Sally de geschiedenis

van haar eigen familie te schrijven. In de tweede helft vervlecht ze daarin tevens de drie lange, op band opgenomen, verhalen van haar moeder, haar grootmoeder Daisy en diens oudere broer Arthur. Ook reist ze naar de geboorteplaats van oma Corunna in het noorden van Australië. Uit deze emotioneel aangrijpende en spirituele zoektocht naar de eigen identiteit is een buitengewoon indrukwekkend boek ontstaan. De veelal onvoorstelbaar treurige per-

soonlijke geschiedenissen worden zo vlot en vaak geestig verteld dat het aantal van 400.000 verkochte exemplaren in Australië niet hoeft te verbazen. Mooier zou het nog zijn wanneer dit monumentale menselijk document een positieve weerslag zou krijgen in het *uit-Australisch beleid tegen de Aboriginals* waarin volgens de oude Arthur Corunna *het kolonialisme nog niet voorbij is*. (Globe nr.23, 581 blz.)(FS)

Folteringen

Met dit boek teken ik mijn doodvonnis. De organisatie waarvoor ik heb gewerkt, duldt geen verraad. Maar ik kan niet langer zwijgen. Zo begint Mickael Suphi zijn indrukwekkende boek **Farac**. Relas uit de Turkse folterkamers. De in België, uit Turkse ouders, geboren Suphi reist in 1987 als twintigjarige Belgisch/Turkse jongeman af naar Instanboel om zijn militaire dienstplicht van 18 maanden te vervullen. Na een korte algemene opleiding wordt hij bestemd voor het beulswerk in de folterkamers van de Turkse geheime dienst. Op indringende wijze doet hij verslag hoe hij getransformeerd wordt tot een martelaar. Door een systematische intimidatie, het opleggen van de meest grove vernederingen, het moeten ondergaan van een enorme hoeveelheid fysiek geweld, het uiten van afschuwelijke bedreigingen, dit alles in een wereld die volledig is afgesloten van de buitenwereld, wordt Suphi (werkend onder de codenaam Farac) *een gevoelloze, harde uitvoerder van bevelen*. Wanneer hij zich afvraagt hoe een mens zover kan zakken denkt hij de reden in het volgen van de te moeten zoeken: *Wij durfden niet tegen te spreken. Wij deden wat ons was bevolen. Waarom? Wellicht uit angst zelf geslagen te worden, de wetenschap dat ze met je konden doen wat ze wilden...*

Wanneer hij een 12-jarige jongen stokslagen op de voetzolen moet toedienen weigert hij openlijk (*Ik doe niet meer mee met die smerige spelletjes. Een kind kan geen terrorist zijn.*), desertereert en weet terug te keren naar België. Dit voorjaar werd hij in de bos-



sen rond Geel (België) door onbekende Turken overvallen en ernstig mishandeld. Nu hij met dit relaas een boekje open doet over de afschuwelijke daden van de Turkse geheime dienst, wacht hem, ondanks speciale bewaking, wellicht nog meer. Een boek dat in ieder geval iedere (leidinggevende) militair zou moeten lezen. **Mickael Suphi: Farac. Relas uit de Turkse folterkamers. EPO, Berchem (België). Verspreiding voor Nederland: De Geus, Breda. 1994. 139 blz. f 31,75. (WH).**

Levensverhaal



Peter de Vries is Nederlands bekendste misdaadjournalist. Al eerder werd zijn boek 'Cipier, mag ik een pistool van U?' door mij in deze rubriek besproken. Ook in zijn nieuwste boek **Een moord kost meer levens** weet De Vries op indrukwekkende wijze de geschiedenis en de gevolgen van één van Nederlands afschuwelijkste misdrijven op te tekenen aan de hand van het schokkende en aangrijpende levensverhaal van Paul Spruit. Paul Spruit was zestien jaar oud toen zijn vader, Cornelis Spruit - een Amsterdamse tijdschriften-colporteur - in 1974 werd gearresteerd voor de geruchtmakende moorden op twee kinderen, de negenjarige Basje Bloemena en de tienjarige Heleentje Isaac. Cornelis Spruit werd tot twintig jaar gevangenisstraf veroordeeld en Paul moest het gruwelijke

Speciaal aanbevolen

dubbelleven van zijn vader zien te verwerken. Het leven van Paul Spruit kreeg tien jaar later opnieuw een dramatische wending toen hij zelf in een geweldsuitbarsting zijn stiefvader vermoordde omdat deze zijn moeder mishandelde. Met als gevolg dat hij, net als zijn vader, in de gevangenis en een TBS-kliniek terecht kwam. Kort na zijn vrijlating raakte hij betrokken bij een overval met dodelijke afloop, waarbij ook zijn mededader om het leven kwam. Paul Spruit zit hiervoor wederom in de gevangenis, waar De Vries de kans kreeg hem welkenlang te bezoeken. **Peter R. de Vries: Een moord kost meer levens, De Fontein, Baarn. 300 blz. f 34,90 (EK)**

Toekomstvisie

Precies acht jaar geleden (sept.'86) vroeg ik in deze rubriek aandacht voor de boeiende toekomstvisie van Peter Russell, die in Cambridge wis- en natuurkunde, experimentele psychologie en computerwetenschappen studeerde. Zijn boek 'Wereldbrein - De aarde ontwaakt!' over het evolutieproces van de aarde richtte zich vooral op het jongste stadium in die evolutie, dat van de noögenese - het ontstaan van de geest. Uiteengezet werd hoe de ingrijpende bewustzijnsverandering en spirituele vernieuwing, die de mensheid nodig heeft wil zij voortbestaan, al snel en breed verspreid in opkomst is. Evenzo fascinerend bouwt Russell hierop voort in zijn onlangs verschenen boek **Het witte gat in de tijd - Onze toekomstige evolutie en de betekenis van het nu**. Opnieuw is het zeer begrijpelijk geschreven en van verhelderende tekeningen voorzien. In vier delen wordt achtereenvolgens (1) een overzicht gegeven van de biologische en culturele evolutie van de mensheid tot nu toe; (2) een analyse gemaakt van de minder gezonde en soms zelfvernietigende aspecten van onze ontwikkeling, met hoofdstukken over o.a. behoeften,



geld, angst en stress; (3) een mogelijke uitweg geschetst door 'dehypnotiseren' van onszelf, met hoofdstukken over o.a. bewustwording, loslaten, liefde, relaties en meditatie; en tenslotte, (4) gekeken naar een aantal toekomstvoorspellingen en hun diepere betekenissen. Zullen we op tijd ontwakken en zo een catastrofe kunnen vermijden? Russell is realistisch: *Wij zijn aan de eindsprint begonnen van onze vijftigduizend jaar lange stormloop van ontluikend bewustzijn naar volmaakte verlichting. Wij zijn bezig met een race tegen de tijd.*

Een bijzonder inspirerend boek dat stimuleert tot eigen doordenking. Dat kan ook nog op een andere manier: de auteur heeft namelijk een videoband (27 min.) gemaakt, die, met honderden beelden die de hele schepping omvatten, laat zien dat de huidige crisis in de wereld in wezen een crisis van ons bewustzijn is. De volgende stap die wij moeten nemen ligt niet buiten ons maar in ons. Iets voor gebruik tijdens geestelijke verzorgingsuren of een vormingsconferentie? De Nederlandstalige versie van de band kan worden besteld door f 49,50 over te maken op giro 2368763 t.n.v. Russell en Bakker BV te Hillegom met vermelding van **Het witte gat in de tijd** (tel.02520-21815). **Peter Russell: Het witte gat in de tijd. Ankh-Hermes, Deventer 1994. 216 blz. geïll. f39,50.(FS)**

Soms vragen dienstplichtigen als ze opkomen aan mij: "Raadsman, vertel me eens wat humanisme is". Ik begin dan meestal zo: Het woord humanisme is opdeelnbaar in drie stukken: **humanisme**. Ik denk dat je geen universitaire opleiding nodig hebt om dit vanuit het Engels te kunnen vertalen in **Ik ben mens**. Humanisme gaat dus over ons mens-zijn, niet meer en niet minder. Ik beschouw humanisme als een open levensovertuiging, waarbinnen alles wat te maken heeft met ons leven en ons zijn als mens bespreekbaar is. Tevens is het humanisme herkenbaar, omdat het geen vaststaande waarheden, geen dogma's zeggen we ook wel, kent. Humanisme kenmerkt zich doordat dit het leven beschouwt vanuit **algemene liefde voor de mensheid**.

Ons mens-zijn onderscheidt zich o.a. door onze **binnenwereld** en onze **buitenwereld**. De buitenwereld bestaat uit alles wat er om mij heen gebeurt en wat invloed op mij heeft. De binnenwereld vraagt mij eigenlijk elke dag: hoe ga ik om met de wereld, de mensen om mij heen, m'n familie, m'n werkgever en m'n burens. Maar ook wordt mij de vraag gesteld hoe ik mij verhoud tot de maatschappij waarin ik leef, de wereld waar ik deel van uitmaak, de dieren om mij heen en de aarde waar ik op sta. En overall waar deze vragen dus spelen in

Ongekend Humanisme

mijn buitenwereld, zijn er ook mijn **verantwoordelijkheden**! Ik heb enerzijds, weliswaar binnen bepaalde grenzen, de vrijheid om te gaan met mensen en dingen zoals ik dat zelf wil, anderzijds heb ik mijn eigen verantwoordelijkheid voor hoe ik dat doe. En daár zit een spanningsveld tussen.

De buitenwereld is voortdurend onderwerp van aandacht en juist daardoor draagt het bij aan mijn persoonlijke vorming, groei en ontwikkeling. Ik leer mijzelf voor een groot deel kennen door me steeds weer opnieuw te toetsen aan de wereld waarin ik leef en aan hoe deze op mijn persoon reageert. Zo word ik min of meer 'gedwongen' mijzelf onder ogen te zien en dat vormt een belangrijke zin van mijn leven. En door mijzelf onder ogen te zien, maak ik meteen de overstap naar mijn eigen binnenwereld.

Mijn binnenwereld laat zich in het bijzonder kennen wanneer ik stil ben. In mijn stilte ervaar ik mijn gedachten scherper, mijn gevoel, mijn intuïtie tot in 'de toppen van mijn vingers', en kom ik het dichtsbij mijn eigen zwakheden, mijn eigen kracht, m'n groei, mijn kwaliteiten. Ik denk dat degene die de stilte zoekt uiteindelijk zichzelf terugvindt, en dat komt ook doordat in de stilte de

rijkdom van eenvoudige dingen het beste tot zijn recht komt. In de stilte kan mijn eigen waarheid tot leven komen, en kom ik dus tot **mijzelf**. Ik heb de stilte leren begrijpen, waardoor mijn mens-zijn in kwaliteit is toegenomen. De confrontatie met **wie je als mens bent**, is een uitdaging en vraagt om bezinning en verdieping.

Ik kan me goed vinden in de woorden van Dürr, die zegt: "Ik denk dat Jezus in onze dagen een gevecht zou aangaan met de oeverloze stroom van lawaai en het eindeloos uitgieten van boodschappen, van de vroege morgen tot de late avond, over mensen die het luisteren naar zichzelf willen ontvluchten, (...). We verwaarlozen onszelf door de stilte niet aan te durven, de stilte die ons gaandeweg het luisteren leert!"

In het leven waarin ik **mens** wil zijn, wil ik de twijfel voelen, de angst, de vreugde, alles ...! Ik wil verbonden zijn met mijn ziel en ik wil voelen en 'weten' dat ik deel uitmaak van het universum, van een kosmische grootheid die mijn bevatten ontstijgt. Ik wil mijn mens-zijn leven, beleven en ervaren tot in z'n uitersten, zover mijn menselijke vermogens reiken. En dat wil ik in samenhang met de wereld om mij heen. **Volwaardig mens zijn**, ik doe het niet voor minder.

Raadsman P. Samwel

Raadslieden – waar en wie

Bureau	Naam	Telefoon bureau	MDTN	Telefoon privé
Wezep/t Harde/ Vlb. Twenthe	L.J.H. (Lex) Beekers	05207-67549/05255-8109	* 06 - 535 - 7549 * 06 - 514 - 6093	038-212656
Oirschot	I.L. (Immy) Beijer	040-627909/627913	* 06 - 549 - 7913	040-627322
Seedorf	J. (Jacques) van den Blink	00-4942817510, tst. 2285	* 06 - 594 - 2285	00-4942848629
Nunspeet	J. (Jan) den Boer	05771-1341, tst. 2492/2498	* 06 - 534 - 2492	03210-18934
Rotterdam/ Doorn	K. (Klazien) van Brandwijk-Wiltjer	010-4539911, tst. 341/381	* 06 - 213 - 341/281 * 06 - 202 - 617	03480-14787
Arnhem/ Vlb. Twenthe	E.Y. (Ellen) Bremer	085-718911, tst. 335	* 06 - 517 - 335 * 06 - 514 - 6093	08308-21867
Den Helder	C.C. (Tineke) Dekker-Hundling	02230-52089	* 06 - 209 - 2089	02991-3525
Steenwijk	A.B. (Adri) van Deurzen	05210-15422, tst. 2643	* 06 - 532 - 2643	05220-62273
Den Helder	M.J. (Marias) van Dorp	02230-52405	* 06 - 209 - 2405	035-232142
Den Helder	J. (Joop) Flokstra	02230-56820	* 06 - 209 - 6820	072-641080
Seedorf	R.P. (Rob) Geene	00-4942817510, tst. 2285	* 06 - 594 - 2285	00-4942812470
Utrecht (Kmar)	J.J. (Jaap) Geuze	030-366444/45	* 06 - 557 - 6445	075-703705
Assen	W.A. (Bart) Hetebrij	05920-58499	* 06 - 541 - 8499	05160-13579
Weert	C.H. (Kees) van der Hilst	04950-82811, tst. 702	* 06 - 578 - 702	013-425425
Den Helder/A'dam	C. (Carine) van Hinte	02230-52089	* 06 - 209 - 2089	01727-13248
Ede	A.H.T. (Ad) Hornis	08380-81826	* 06 - 678 - 1826	030-937808
Harderwijk	I.P. (Irma) Jacobs	03410-76000, tst. 7809/7810	* 06 - 533 - 7810	03417-58156
Blomberg	F.G. (Frits) van de Kolk	00-4952358150	* 06 - 443 - 259	00-4952356621
Seedorf	B.J.T. (Ben) van der Linden	00-4942817510, tst. 2285/2286	* 06 - 594 - 2285	00-4942816195
Utrecht	B.M. (Beernoud) Moojen	030-366444/45	* 06 - 557 - 6444	035-234907
Stolzenau	J.G.J. (Jan) Nauts	00-49633277276	* 06 - 445 - 290	00-495761687
Woensdrecht	V.J.B.M. (Vincent) Peeters	01646-92977	* 06 - 504 - 2654	01640-47215
Amersfoort	K.S. (Kees) Roza	033-607051	* 06 - 500 - 7051	020-6323785
Nijmegen	P. (Peter) Samwel	080-276911, tst. 154/196	* 06 - 511 - 196	080-563833
Schaarsbergen	G. (Gerard) Snels	085-533377 of 532774	* 06 - 564 - 2774	080-229069
Schaarsbergen	M. (Marijke) van der Stigchel-Wijngaard	085-532752 of 532774	* 06 - 564 - 2774	08382-1675
Breda	J.W.F. (Jan) Sulman	076-273341	* 06 - 529 - 3341	076-872688
Vught	J.E.M. (José) Verheyen	073-881000, tst. 1564	* 06 - 531 - 1564	080-239840
Leeuwarden	G.J. (Gerrit) Vlietstra	058-346826	* 06 - 519 - 6826	05110-72385
Rotterdam	M.C. (Mart) Vogels	010-4539341/281	* 06 - 213 - 341/281	033-952099
Hoofdraadsman	W.H. (Wim) Heij	03404-14436		05210-13657
Stafradsvrouw	J.J. (Joan) Merens	03404-14436 of 20906		085-629745
Coornherthuis (raadsman)	J. (Jan) den Boer	03404-14060		03210-18934
(raadsman)	J.M. (Joost) van Langen	03404-14060		08370-10205

